

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

26 06 2025

м. Київ

№ 933

Про затвердження програм незалежного тестування фахових знань та вмінь учасників сертифікації – учителів української мови і літератури, математики, початкових класів, навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі

Відповідно до статті 51 Закону України «Про освіту», пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2025 року № 718 «Про утворення робочих груп з оновлення програм незалежного тестування фахових знань та вмінь учасників сертифікації – учителів української мови і літератури, математики, початкових класів, навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі», з метою забезпечення проведення незалежного тестування фахових знань та вмінь учасників сертифікації – учителів української мови і літератури, математики, початкових класів, навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі

НАКАЗУЮ:

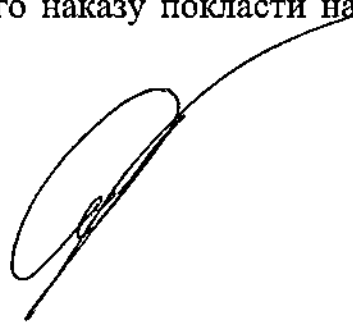
1. Затвердити програми незалежного тестування фахових знань та вмінь учасників сертифікації – учителів української мови і літератури, математики, початкових класів, навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі (далі – програми), що додаються.

2. Українському центру оцінювання якості освіти (Вакулєнко Тетяна) під час розроблення та укладання тестів для оцінювання фахових знань та умінь учителів української мови і літератури, математики, початкових класів, навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної

освітньої галузі при проведенні сертифікації забезпечити відповідність тестових завдань змісту програм.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Кузьмичову Надію.

Міністр

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized loop followed by a series of smaller, connected strokes.

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і
науки України
26.06.2025 № 933

**Програма незалежного тестування фахових знань і вмінь
учителів початкових класів закладів загальної середньої освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму призначено для оцінювання фахових знань і вмінь учителів початкових класів закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) шляхом незалежного тестування в межах сертифікації педагогічних працівників.

Програму укладено відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225, (далі – Професійний стандарт), Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (зі змінами від 24 липня 2019 р. № 688) (далі – Державний стандарт).

Незалежне тестування є одним із трьох інструментів сертифікації вчителів ЗЗСО та застосовується для перевірки фахових знань і вмінь як складників компетентностей учителів початкових класів ЗЗСО відповідно до трудових функцій (навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів), партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, провадження освітнього процесу) згідно з Професійним стандартом.

Метою незалежного тестування є оцінювання фахових знань і вмінь, необхідних для виконання трудових функцій учителів початкових класів ЗЗСО згідно з Професійним стандартом, а саме:

- здатності забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;
- здатності формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;
- здатності моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених Державним стандартом початкової освіти;
- здатності формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності й наскрізні вміння, визначені Державним стандартом початкової освіти;
- здатності здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;

- здатності добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;
- здатності орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;
- здатності ефективно використовувати наявні й створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;
- здатності використовувати цифрові технології в освітньому процесі;
- здатності визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;
- здатності використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної оцінки, я-ідентичності;
- здатності формувати мотивацію здобувачів освіти та організовувати їхню пізнавальну діяльність;
- здатності формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;
- здатності усвідомлювати особисті відчуття, почуття й емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;
- здатності конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;
- здатності усвідомлювати й поціновувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;
- здатності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі здобувачами освіти в освітньому процесі;
- здатності залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;
- здатності працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;
- здатності створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища;
- здатності до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;
- здатності забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;
- здатності організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язберезувальні технології під час освітнього процесу;

- здатності здійснювати профілактично-просвітницьку роботу зі здобувачами освіти та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;
- здатності формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя;
- здатності зберігати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності;
- здатності надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;
- здатності прогнозувати результати освітнього процесу;
- здатності планувати освітній процес;
- здатності організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності організовувати різні види й форми навчальної і пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
- здатності організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;
- здатності аналізувати результати навчання здобувачів освіти;
- здатності формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Програму структуровано відповідно до трудових функцій, визначених Професійним стандартом: провадження освітнього процесу, навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів); партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища. Кожен розділ програми містить підрозділи, що відповідають компетентностям учителів початкових класів ЗЗСО згідно з Професійним стандартом.

Перший розділ «Проведення освітнього процесу» містить підрозділи:

- планування й прогнозування освітнього процесу;
- вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища;
- оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Другий розділ «Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)» містить підрозділи:

- комунікація державною мовою з дотриманням норм української літературної мови;
- зміст освітніх галузей, визначений Державним стандартом початкової освіти;
- методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) початкової освіти;

- створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів (інтегрованих курсів).

Третій розділ «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу» містить підрозділи:

- психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку;
- розвиток емоційно-етичної компетентності вчителя;
- суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу.

Четвертий розділ «Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища» містить підрозділи:

- організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання;
- організація безпечного освітнього середовища.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Назва підрозділу	Зміст матеріалу	Фахові знання й уміння (складники компетентностей)
І. ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
1.1. Планування й прогнозування освітнього процесу	Вимоги до визначення мети й завдань навчальних занять (уроків та інших форм організації освітнього процесу) (далі – навчальних занять), засоби досягнення цих вимог. Цілі навчання в когнітивній сфері: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання, творчість	<i>Знати:</i> - основні вимоги до визначення мети й завдань навчальних занять. <i>Уміти:</i> - проектувати мету й очікувані результати навчального заняття відповідно до його теми й потреб здобувачів освіти; - моделювати мету й завдання навчальних занять на діагностико-прогностичній основі; - визначати мету й очікувані результати різних етапів опанування змісту освіти
	Календарно-тематичний план; план-конспект навчального заняття, індивідуальний план професійного саморозвитку вчителя. Складники плану навчального заняття: послідовність видів діяльності, спрямована на інтеграцію комунікативних умінь, види діяльності, які формують / поглиблюють знання й розвивають відповідні компетентності. Планування видів діяльності на навчальному занятті, які враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти, сприяють розвитку наскрізних умінь. Варіативність	<i>Знати:</i> - базові види / типи планування освітнього процесу й основні вимоги до них; - варіативність навчальних занять у початковій школі. <i>Уміти:</i> - визначати складники календарно-тематичного плану на навчальний рік; плану-конспекту навчального заняття; - визначати в плані-конспекті навчального заняття альтернативні види роботи, розраховані на незаплановану реакцію здобувачів освіти та/або зміну навчальної ситуації; - аналізувати плани-конспекти навчальних занять на предмет наявності видів діяльності, що враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти

	структури навчальних занять	
1.2. Вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища	Нормативні документи, що регламентують діяльність учителя закладу загальної середньої освіти (зокрема закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»; Концепція «Нова українська школа», Державний стандарт початкової освіти, типові освітні програми для ЗЗСО). Нормативно-правова база організації освітнього процесу на рівні початкової освіти. Зміст початкової освіти: характеристика змісту навчання, компетентнісний потенціал, вимоги до обов'язкових результатів навчання та орієнтири для оцінювання їх	<i>Знати:</i> - вимоги нормативних документів до планування та здійснення освітнього процесу на рівні початкової освіти. <i>Уміти:</i> - аналізувати нормативні документи з метою дотримання їх вимог у професійній діяльності
	Форми організації освітнього процесу. Форми організації навчальної діяльності	<i>Знати:</i> - структуру навчальних занять; - особливості складання планів-конспектів навчальних занять; - різні форми організації освітнього процесу та навчальної діяльності здобувачів освіти на рівні початкової освіти. <i>Уміти:</i> - визначати тему навчального заняття відповідно до навчальної програми; - добирати форми роботи в асинхронному та синхронному режимах під час дистанційного навчання
	Вимоги до освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний,	<i>Знати:</i> - вимоги до організації освітнього середовища;

	інтелектуальний, творчий і духовний розвиток здобувачів освіти. Обладнання для забезпечення освітнього процесу в НУШ. Навчальні осередки в освітньому середовищі НУШ	- призначення й оснащення навчальних осередків НУШ. <i>Визначати:</i> - компоненти освітнього середовища, необхідні для реалізації Державного стандарту початкової освіти. <i>Добираючи:</i> - дидактичні матеріали та засоби для навчальних занять; - матеріали для створення навчальних осередків у класі
1.3. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти	Основні функції оцінювання. Вербальне та рівневе оцінювання. Формувальне й підсумкове оцінювання. Критерії формувального оцінювання. Критерії підсумкового оцінювання. Види та форми робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти. Педагогічна діагностика. Методи й прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти. Методи й прийоми само- та взаємооцінювання здобувачами освіти навчальних результатів	<i>Знати:</i> - основні функції оцінювання; - види та форми робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти; - характеристику рівнів оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти; - загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i> - сутність і мету формувального оцінювання; - способи й засоби оцінювання компетентностей здобувачів освіти; - способи надання конструктивного зворотного зв'язку здобувачам освіти. <i>Уміти:</i> - визначати мету педагогічної діагностики; - інтерпретувати результати педагогічної діагностики; - визначати критерії та показники формувального оцінювання; - визначати труднощі в реалізації мети навчання, виховання й соціалізації здобувачів освіти, визначати способи подолання цих труднощів; - визначати типові труднощі та помилки здобувачів освіти;

		- розрізняти завдання та прийоми роботи на навчальних заняттях, які може використовувати вчитель для здійснення здобувачами освіти рефлексії навчальної діяльності; - визначати різні методи та прийоми для здійснення здобувачами освіти рефлексії їхньої навчальної діяльності (самостійно та/або за підтримки вчителя). <i>Добирати:</i> - зміст, методи, форми й засоби оцінювання навчальних досягнень відповідно до вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - засоби контролю відповідно до типу / мети педагогічної діагностики; - завдання (або роботи) для визначення рівня сформованості компетентностей здобувачів освіти; - інструментарій формувального та підсумкового оцінювання здобувачів освіти; - засоби самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти; - ефективні методи й прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти; - ефективні методи й прийоми самооцінювання здобувачами освіти результатів навчання; - різноманітні форми роботи, які забезпечують умови для проведення здобувачами освіти взаємооцінювання навчальних результатів; - інструменти оцінювання різних видів навчальної діяльності
II. НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРЕДМЕТІВ (ІНТЕГРОВАНІХ КУРСІВ)		
2.1. Комунікація державною мовою з	Особливості функціонування української мови як державної, її комунікативно-соціальні функції. Статус української	<i>Володіти:</i> - базовими мовознавчими знаннями в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності;

дотриманням норм української літературної мови	мови як державної, мов національних меншин (корінних народів). Терміни й професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні. Норми культури мовлення в професійному спілкуванні. Інтонаційні та позамовні засоби виразності. Мовленнєві жанри педагогічного спілкування. Комунікація: комунікативна взаємодія; ситуація спілкування; комунікативні наміри співрозмовників; типові стратегії мовленнєвої взаємодії; соціокультурні норми спілкування; принципи етики спілкування	- навичками культури мовлення й нормами української літературної мови; - інтонаційними та позамовними засобами виразності; - базовими знаннями з мовного законодавства України. <i>Знати:</i> - терміни та професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні; - основні правила етики ділового спілкування; - типові стратегії мовленнєвої взаємодії в професійному спілкуванні. <i>Уміти</i> - добирати доречні мовні засоби (лексичні, граматичні), зважаючи на контекст, стиль, тип, жанр мовлення тощо; - виявляти помилки в написаному й пропонувати доцільні варіанти поліпшення (редагування) тексту; - виявляти комунікативні наміри мовця (мету мовлення), виражені прямо й опосередковано; - знаходити в тексті / текстах потрібну інформацію, виражену як прямо, так і опосередковано; - визначати комунікативну доцільність використання мовленнєвих жанрів у різних мовленнєвих (педагогічних) ситуаціях; - дотримуватись етики педагогічного спілкування; - дотримуватись соціокультурних норм у професійному спілкуванні
2.2. Зміст освітніх галузей, визначений Державним	Мовно-літературна освітня галузь Основні читацькі навички. Основні норми орфоєпії. Пошук та виокремлення потрібної інформації в тексті. Аналіз та	<i>Знати:</i> - мовні норми, що склалися історично в фонетиці, лексиці, граматиці, орфоєпії, семантиці, стилістиці; - значення основних мовознавчих термінів.

стандартом початкової освіти	інтерпретація прочитаного. Вільне володіння мовою. Знання про тексти. Базові характеристики художнього й інформаційного текстів. Основні риси та структура текстів різних жанрів. Стили й типи мовлення. Поняття авторської позиції. Вплив складності тексту на розвиток навичок читання. Перетворення текстової інформації в графічну та навпаки. Основні ознаки тексту: зв'язність, цілісність, інформативність, розкриття головної думки тощо. Поняття про цілісні тексти (зв'язність речень, завершеність змісту, графічне й смислове оформлення) та їх типи (розповідь, опис, міркування). Поняття про перервані тексти та їх види: списки, таблиці, графіки, діаграми, рекламні оголошення, розклади, каталоги, покажчики, бланки. Зміст і будова тексту, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Способи зв'язку речень у тексті. Письмова взаємодія. Фонетика. Орфографія. Основні випадки уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Уживання прийменників -у, -в і початкових у-, в-. Уживання сполучників, часток і, й та початкових і-, й-. Правопис літер, що позначають ненаголошені	Уміти: - усвідомлювати зміст прочитаного, диференціюючи в ньому головне і другорядне; - критично оцінювати прочитане; - аналізувати тексти різних стилів, типів і жанрів; - узагальнювати інформацію з тексту; - порівнювати тексти; - перетворювати текстову інформацію в графічну та навпаки; - інтерпретувати графічні (візуальні) елементи художнього та інформаційного текстів; - оцінювати ключові думки (позиції) в тексті й наводити з тексту аргументи на користь їх; - визначати риси мовних явищ, причини виникнення і тенденції функціонування; - здійснювати фонетичний, лексичний, морфологічний, синтаксичний та стилістичний аналіз мовних явищ; - наголошувати слова відповідно до орфоепічних норм; - розпізнавати орфограми, правильно писати слова відповідно до правил орфографії; - визначати з контексту значення маловідомих слів, фраз; - визначати будову слова; - розпізнавати частини мови, правильно використовувати форми слів різних частин мови в мовленні; - правильно писати слова, що належать до різних частин мови, та форми цих слів; - знаходити й виправляти орфографічні, лексичні та граматичні помилки; - розрізняти види словосполучень;
---	---	---

	голосні звуки. Правила вживання м'якого знака, апострофа. Подвоєння букв. Правопис префіксів і суфіксів. Найпоширеніші випадки чергування приголосних звуків. Велика літера та лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів. Написання складних та складноскорочених слів. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. НЕ з різними частинами мови. Лексичне значення слів. Поділ української лексики за походженням та значенням. Поняття про фразеологізми. Будова слова. Спільнокореневі слова й форми того самого слова. Базові знання з морфології. Частини мови, морфологічні ознаки їх, синтаксична роль. Граматичні категорії частин мови, особливості відмінювання/дієвідмінювання їх. Особливості написання слів, що належать до різних частин мови. Написання та відмінювання чоловічих і жіночих імен, прізвищ та імен по батькові. Узгодження числівників з іменниками. Особливості творення ступенів порівняння прикметників та прислівників. Базові знання з синтаксису. Речення як основна	- розрізняти структуру різних типів речень (просте, складне, складносурядне, складнопідрядне, безсполучникове, складна синтаксична конструкція); - правильно розставляти розділові знаки в простих і складних реченнях; - оперувати базовими категоріями літературознавства під час аналізу текстів різних родів, жанрів і стилів; інтерпретувати та оцінювати зміст фольклорних, літературних вітчизняних і зарубіжних творів для дітей, літератури рідного краю
--	---	---

	синтаксична одиниця. Види речень за метою висловлювання, емоційним забарвленням, будовою. Речення двоскладні й односкладні, поширені й непоширені, повні й неповні, ускладнені й неускладнені. Види складних речень. Розділові знаки в простому й складному реченні. Члени речення. Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Розділові знаки в конструкціях з прямою мовою. Види мовленнєвої діяльності, адресант і адресат мовлення, монологічне й діалогічне мовлення. Усне й писемне мовлення	
	Математична освітня галузь Числа та дії з ними. Множина натуральних чисел та число 0. Утворення багатоцифрових чисел. Читання і запис багатоцифрових чисел. Позиційне значення цифр у запису багатоцифрового числа. Арифметичні дії додавання і віднімання багатоцифрових чисел. Множення і ділення багатоцифрового числа на одноцифрове, багатоцифрове числа. Властивості арифметичних дій, зокрема переставна, сполучна і розподільна. Розв'язування рівнянь з однією змінною. Нерівності зі змінною. Звичайні дробі. Утворення звичайного	<i>Розуміти:</i> - поняття «натуральне число»; - сутність десяткової системи числення; - поняття множини; - поняття «дріб»; - математичні твердження; - різні стратегії розв'язування проблемної ситуації. <i>Розрізняти:</i> - числа і цифри; - прості та складені числа; - алгоритми виконання арифметичних дій із числами; - види діаграм; - коло і круг, круговий сектор; - паралельні і перпендикулярні прямі; - площинні та об'ємні фігури;

	дробу. Читання і запис дробів. Чисельник і знаменник дробу. Порівняння та впорядкування дробів. Знаходження дробу від числа. Знаходження числа за значенням його дробу. Відношення і пропорції. Відсотки. Життєві ситуації, які розв'язують математичним шляхом, тексти математичного змісту, сюжетні задачі, їх розв'язання різними способами з опорою на прості математичні моделі. Перевірка правильності розв'язання проблемної ситуації різними способами. Імовірний та фактичний результат обчислень. Помилки в обчисленнях. Способи усунення помилок. Вимірювання величин. Одиниці вимірювання величин та співвідношення між ними (довжини, місткості, маси, площі, часу, вартості, швидкості). Іменовані числа. Перетворення одиниць вимірювання величин. Порівняння, додавання й віднімання іменованих чисел. Множення й ділення іменованих чисел на число. Прямі та обернені задачі різних типів, які виникають із повсякденних життєвих ситуацій, що містять групи пов'язаних між собою величин (на знаходження четвертого пропорційного, пропорційне ділення;	- прямокутний паралелепіпед (зокрема й куб), піраміду, конус, циліндр, кулю; геометричні фігури (на площині й у просторі); - прямі й непрямі кути; - лінійні рівняння з однією змінною, нерівності з однією змінною; - тотожні вирази. <i>Уміти</i> - читати і записувати натуральні числа; - подавати числа у вигляді суми розрядних доданків; - порівнювати дійсні числа, округлювати цілі й дробові числа; - візуалізувати дії з числами за допомогою малюнків, схем, конкретних моделей тощо; - перетворювати одиниці вимірювання величин; - порівнювати іменовані числа; - виконувати арифметичні дії з іменованими числами; - складати пропорцію і знаходити невідомі члени пропорції; - знаходити необхідні (суттєві) дані для виконання завдання; - порівнювати й класифікувати об'єкти навколишнього світу за однією або декількома ознаками; - будувати аналітичні й синтетичні міркування у ході розв'язування проблемних ситуацій / сюжетних задач; - визначати шляхи розв'язування проблемних ситуацій / сюжетних задач; - оцінювати обґрунтованість результатів; - знаходити відношення чисел і величин; - записувати відсотки у вигляді звичайних дробів; - порівнювати дробі з однаковими знаменниками; - аналізувати дані представлені за допомогою таблиць, схем, діаграм;
--	--	--

	знаходження невідомих за двома різницями, на спільну роботу та ін.). Обчислення периметра багатокутника та площі прямокутника різними способами. Використання означень прямокутника, квадрата та властивості протилежних сторін прямокутника під час розв'язування прямих та обернених сюжетних задач практичного спрямування. Геометричні фігури та просторові відношення. Найпростіші геометричні фігури на площині та їхні властивості. Паралельні та перпендикулярні прямі. Коло та круг. Елементи кола та круга: центр, радіус, діаметр. Властивості діаметра. Кут. Види кутів: прямі, гострі, тупі. Істотні ознаки геометричних фігур. Класифікація та порівняння геометричних фігур (за формою, площею, периметром, іншими ознаками). Просторові відношення. Робота з даними. Представлення даних за допомогою таблиць, схем, стовпчикових та кругових діаграм. Графіки залежностей між величинами. Дослідження різних способів розв'язування проблемної ситуації та добір з-поміж них доцільного	- знаходити числове значення виразу зі змінними при заданих значеннях змінних; - записувати розв'язок лінійної нерівності з однією змінною у вигляді числового проміжку або у вигляді відповідної нерівності; - обчислювати периметр багатокутника; площу прямокутника (зокрема й квадрата); довжину кола; площу круга; площу поверхні прямокутного паралелепіпеда (зокрема й куба), циліндра; об'єм прямокутного паралелепіпеда (зокрема й куба); - розрізняти пряму, промінь, відрізок; кути; багатокутники; коло і круг, круговий сектор; паралельні і перпендикулярні прямі; прямокутний паралелепіпед (зокрема й куб), піраміду, конус, циліндр, кулю; - представляти й розв'язувати проблемну ситуацію різними способами та добирати з-поміж них доцільний; - знаходити помилки в математичних обчисленнях і способах розв'язування проблемної ситуації. <i>Виконувати:</i> - дії з розрядними одиницями (10, 100, 1000 ...); - компетентнісні завдання (задачі), використовуючи додавання, віднімання, множення та ділення раціональних чисел; - арифметичні дії з багатоцифровими числами; - дії з іменованими числами; - дії з дробами; - тотожні перетворення виразів. <i>Використовувати:</i> - властивості арифметичних дій з натуральними та дробовими числами;
--	---	--

		- різні способи усних обчислень для виконання дій з багатоцифровими числами; - пропорційні співвідношення для розв'язування задач на відсотки. <i>Розв'язувати:</i> - прості та складені сюжетні задачі; - задачі геометричного змісту; - компетентнісно зорієнтовані задачі; - задачі з буквеними даними; - сюжетні задачі з реальними даними щодо використання природних ресурсів; безпеки руху; знаходження периметрів та площ, об'єму предметів, що мають форму прямокутного паралелепіпеда; розрахунку сімейного бюджету, можливості здійснення покупок; розрахунків, пов'язаних із календарем і годинником тощо; - обернені задачі; - задачі на відсотки; задачі на пропорційні величини і пропорційний поділ; - логічні задачі; - рівняння з однією змінною; - нерівності з однією змінною. <i>Зображувати:</i> - на числовому промені розв'язання лінійної нерівності з однією змінною; - різні моделі задач; - схематично напрямок руху об'єктів
	Природнича освітня галузь Способи пізнання природи. Спостереження, дослідження, експерименти,	<i>Знати:</i> - способи пізнання природи (спостереження, дослідження, експерименти, моделювання);

	моделювання як способи дослідження природи. План дослідження, спостереження, експерименту. Прилади та обладнання для проведення дослідів, експериментів. Масштаб. Орієнтування на місцевості. Компас. Карти. Навчальні моделі. Види моделей. Глобус, телурій. Винаходи і відкриття. Поняття про галактику, зорі, сузір'я. Сонячна система. Планети Сонячної системи. Земля — планета Сонячної системи. Форма і розміри Землі. Зміна дня і ночі. Причини зміни пір року. Горизонт. Місяць — супутник Землі. Взаємозв'язок неживої та живої природи. Тіла і речовини. Різноманіття речовин у довкіллі. Об'єкти неживої природи (вода, повітря, ґрунт), їхні властивості. Поширення води в природі, значення її для живих організмів. Колообіг води в природі. Значення повітря для рослин, тварин і людини. Джерела забруднення повітря. Способи охорони чистоти повітря. Корисні копалини: види (вугілля, нафта, газ, торф) та використання їх. Відновлювані джерела енергії (Сонце, вітер і вода) та використання їх. Поняття про ґрунт. Роль живих організмів в утворенні ґрунту. Чорноземні ґрунти. Значення ґрунту для	- агрегатні стани речовин; - перелік необхідного обладнання для проведення спостережень, дослідів, експериментів; - об'єкти Сонячної системи, характеристики їх; - види корисних копалин (вугілля, нафта, газ, торф) та використання їх; - відновлювані джерела енергії (Сонце, вітер і вода) та використання їх; - ознаки живої природи; - будову тіла людини, системи органів тіла людини; - заповідники України; - рослини й тварин, занесених до Червоної книги України. <i>Розрізняти:</i> - природні ресурси; - суміші та розчини; - об'єкти рослинного й тваринного світу України; - явища природи. <i>Розуміти:</i> - поняття «довкілля», «природні ресурси», «раціональне природокористування»; - значення природних ресурсів; - проблеми довкілля, пов'язані з антропогенними чинниками; - взаємозв'язок між об'єктами та явищами живої та неживої природи; - значущість відкриттів і винаходів у житті людини. <i>Визначати:</i> - джерела забруднення довкілля; - причиново-наслідкові зв'язки між явищами природи; - заходи, що сприяють поліпшенню стану довкілля й
--	--	---

	рослин і тварин. Рослинний і тваринний світ. Вплив довкілля на організм рослин і тварин. Явища природи. Взаємозв'язки компонентів природи. Єдність світу живої і неживої природи. Взаємозв'язок людини і природи. Людина – частина природи. Основи анатомії та фізіології організму людини. Особливості процесів дихання, травлення, обміну речовин, терморегуляції, виділення. Значення природи в житті людини. Вплив людини на довкілля. небезпечні чинники природного та техногенного середовища. Охорона довкілля від забруднення. Охорона земних надр. Заповідники України. Поняття про раціональне природокористування. Економне використання води, електрики, газу в побуті. Доцільність повторного використання матеріалів і ресурсів. Населення Землі. Етнічний склад населення. Україна на політичній карті світу	раціоналізації природокористування; - сучасні методи вирішення еколого-економічних проблем і раціонального природокористування; - шляхи попередження виникнення надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації наслідків їх; - економічно обґрунтовані заходи з охорони довкілля й раціонального використання природних ресурсів. <i>Уміти:</i> - класифікувати об'єкти рослинного й тваринного світу за різними ознаками; - визначати причини природних явищ; - читати карту, план місцевості, картосхеми; - пояснювати і прогнозувати наслідки впливу людини на природні екосистеми; - розпізнавати територіальні межі України, її областей, а також країн-сусідів; - визначати географічне положення України; - розрізняти специфіку культурної ідентичності різних народів світу; - аналізувати статистичну інформацію, подану в різних формах (картах, таблицях, графіках); - знаходити й систематизувати інформацію про довкілля
	Громадянська та історична освітня галузь Людина серед людей. Зв'язки між теперішнім і попередніми поколіннями (українські традиції, державні та народні свята). Українські правозахисні	<i>Розуміти:</i> - причини й наслідки подій, що вплинули на становлення України як держави; - значення історичних подій; - значення основних державних символів; - термінологію громадянської та історичної освітньої галузі.

інституції. Культурна спадщина. Періоди розвитку української культури. Пам'ятки культури, зокрема золота пектораль з кургану Товста могила, IV ст. до н. е.; Софійський собор у Києві, перша половина XI ст.; Михайлівський Золотоверхий собор Михайлівського монастиря в Києві, 1108–1113; Кам'янець-Подільська фортеця, XIV–XVI ст.; пам'ятник Богдану Хмельницькому в Києві, 1888, скульптор М. Микешин. Україна – європейська держава. Основні періоди становлення української державності: Київська держава (Русь-Україна), Галицько-Волинська держава, Козацька республіка (Військо Запорозьке, Гетьманщина), Перша світова війна на теренах України, легіон українських січових стрільців, Українська революція та державні утворення XX століття, Друга світова війна на теренах України, Рух Опору, УПА, опозиційний рух (шістдесятники, дисиденти), Україна в умовах незалежності, збройна агресія Російської Федерації проти України). Президенти незалежної України. Державний устрій сучасної України. Головні державотворчі документи, державні символи	<i>Характеризувати:</i> - наслідки історичних подій; - основні періоди становлення української державності; - основні періоди розвитку української культури; - державний устрій сучасної України; - основні державотворчі документи; - провідні напрями розвитку української культури. <i>Визначати:</i> - хронологію основних етапів становлення України як держави; - видатні історичні пам'ятки української культури; - зв'язок пам'ятки української культури з історичною подією. <i>Уміти:</i> - робити висновки щодо значення історичних подій; - розпізнавати та описувати державні символи; - зіставляти історичні події, процеси з періодами (епохами); - аналізувати, узагальнювати історичні факти; - оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей; - систематизувати інформацію про історичні події, здійснювати порівняльний аналіз; - узагальнювати й оцінювати розвиток політичних процесів, політичних інститутів взагалі й в Україні зокрема
--	---

2.3. Методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) початкової освіти	Педагогічні технології навчання предметів (інтегрованих курсів) початкової освіти Компетентнісний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи до навчання. Поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод». Класифікація педагогічних технологій. Особливості педагогічних технологій. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія розвивального навчання. Проектна технологія. Ігрові технології. Технологія модульного навчання. Технологія дослідницького навчання. Методики активного навчання. Інтегроване навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції). Дистанційне навчання: асинхронний і синхронний режими. Комп'ютерно-орієнтовані технології навчання. Елементи STEM-освіти	<i>Знати:</i> - концептуальні засади компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого підходів до навчання; - дидактико-методичні вимоги до застосування педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) початкової освіти; - види педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) початкової освіти; - функції педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) початкової освіти; - особливості дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах. <i>Розуміти:</i> - особливості різних підходів до навчання, зокрема, компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого; - особливості педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) початкової освіти; - доцільність застосування технологій навчання залежно від умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо); - підходи до проектування змісту та видів навчальної діяльності відповідно до конкретної педагогічної технології; - суть інтегрованого навчання. <i>Уміти:</i> - характеризувати різні підходи до навчання; - розрізняти поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод»;
---	---	---

		- доцільно добирати відповідну педагогічну технологію залежно від змісту й умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо); - визначати особливості інтегрованого навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції); - добирати доцільні методи навчання відповідно до педагогічної технології та мети й завдань навчального заняття, особливостей змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - добирати і збалансовувати активності та матеріали відповідно до специфіки синхронного або асинхронного режиму дистанційного навчання
--	--	---

	Методика навчання української мови та читання Навчальні заняття (уроки та інші форми організації освітнього процесу) з української мови та читання. Інтегрований підхід до навчання української мови та читання. Типи та структура навчальних занять з української мови та читання. Навчання грамоти: читання, письмо. Підготовка та проведення навчальних занять з читання. Система методів, прийомів і форм організації діяльності здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови та читання. Активні форми організації навчальної діяльності здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови та читання. Система мовно-мовленнєвих вправ. Розвиток мислення і мовлення на навчальних заняттях з української мови та читання. Формування прийомів логічного мислення (вміння аналізувати, зіставляти, порівнювати, синтезувати, встановлювати спільне і відмінне в аналізованих мовних явищах, узагальнювати, класифікувати, доводити, аргументувати)	Знати: - вимоги до навчальних занять з української мови та читання в початковій школі; - типи та структуру навчальних занять з української мови та читання; - технології розвитку критичного мислення здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови та читання; - методи, прийоми і форми організації навчальної діяльності здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови та читання; - методику навчання грамоти: читання й письма; - прийоми розвитку мислення і мовлення здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови та читання. Розуміти: - особливості інтегрованого підходу в навчанні української мови та читання. Уміти: - визначати вимоги до навчальних занять з української мови та читання різних типів; - вибирати доцільні методи, прийоми і форми організації діяльності здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови та читання, для розвитку мислення і мовлення дітей молодшого шкільного віку; - добирати доцільні способи і засоби реалізації інтегрованого підходу до навчання української мови та читання; - вибирати дидактичний матеріал для навчальних занять з української мови та читання; - вирізняти активні форми організації навчальної діяльності здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови та читання.
--	---	---

		та читання; - оцінювати зміст і функції відповідних мовно-мовленнєвих вправ щодо розвитку мислення і мовлення на навчальних заняттях з української мови; - добирати методичне забезпечення до навчальних занять з української мови та читання відповідно до типів та структури їх; - критично оцінювати зміст навчально-методичних матеріалів з української мови та читання
--	--	--

Методика навчання математики Загальні питання методики навчання математики з урахуванням особливостей перебігу когнітивних процесів здобувачів початкової освіти. Структура сучасних навчальних занять з математики. Тема, мета й завдання навчальних занять з математики у початковій школі. Педагогічні технології навчання математики у початковій школі. Методичне забезпечення навчальних занять з математики у початковій школі. Сучасні підходи до розвитку логічного та критичного мислення навчальних занять з математики у початковій школі. Психолого-дидактичні закономірності формування математичних понять, умінь і навичок. Методика навчання нумерації чисел. Методика формування: уявлення про арифметичні дії з числами; навичок усних і письмових обчислень; поняття про задачі: прості й складені. Методика навчання розв'язування задач у 1–2 класах і у 3–4 класах. Методика розв'язування сюжетних, компетентнісних задач і завдань із логічним навантаженням.	Знати: - зміст і особливості побудови математичної освітньої галузі з урахуванням вимог наступності; - загальну характеристику основних понять методики навчання математики в початковій школі; - прийоми використання дидактичних засобів на навчальних заняттях з математики; - способи організації навчально-пізнавальної діяльності на навчальних заняттях з математики; - сучасні підходи до розвитку логічного та критичного мислення здобувачів освіти на навчальних заняттях з математики; - вимоги до результатів навчання з математичної освітньої галузі. Розуміти: - особливості організації навчального заняття з математики відповідно до його теми, мети, типу та структури; - логіку формування математичних понять. Уміти: - визначати тему, мету й завдання навчальних занять з математики у початковій школі; - вибирати методи навчання математики для розвитку критичного мислення здобувачів освіти; - добирати ефективні методи навчання математики з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей молодшого шкільного віку; - добирати методичне забезпечення навчальних занять з математики відповідно до його теми, мети, типу та структури; - обирати дидактичні засоби для вивчення окремих тем курсу;
--	--

	Методика алгебраїчної пропедевтики: числові вирази, рівності, нерівності, вирази зі змінною, рівняння, нерівності зі змінною. Методика геометричної пропедевтики. Методика навчання величин та їх вимірювання. Методика формування уявлення про звичайні дроби. Робота з даними на навчальних заняттях з математики	- визначати функції та прийоми використання дидактичних засобів на навчальних заняттях з математики; - організовувати навчальні дослідження на навчальних заняттях з математики; - критично оцінювати зміст навчально-методичних матеріалів з математики на рівні початкової освіти; - адаптувати наявні навчально-методичні матеріали до різних умов; - знаходити помилки у математичних обчисленнях, способах розв'язування проблемних ситуацій / сюжетних задач, усувати їх, виконуючи необхідні дії
	Методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» Формування природничих і соціальних уявлень та понять, сприяння розвитку інформаційно-цифрової компетентності здобувачів освіти. Інтегрований підхід до формування природничих та соціальних понять (людина, суспільство, жива та нежива природа, природні явища). Методика організації спостережень за природними та соціальними об'єктами (вибір об'єктів для спостережень, етапи спостережень, прийоми фіксації спостережень). Організація короткотривалих та довготривалих спостережень. Дослідно-експериментальна діяльність здобувачів освіти в курсі «Я досліджую світ».	<i>Знати:</i> - вимоги до матеріального забезпечення вивчення курсу «Я досліджую світ»; - етапи проектної діяльності, методи та прийоми роботи на кожному етапі проекту; - прийоми навчання здобувачів освіти через діяльність та гру; - методику формування природничих, інформатичних та соціальних уявлень і понять. <i>Розуміти:</i> - процес формування природничих та соціальних уявлень і понять в здобувачів освіти; - важливість екологічної освіти на навчальних заняттях з курсу «Я досліджую світ»; - можливості курсу «Я досліджую світ» для розвитку алгоритмічного, системного й критичного мислення здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - ідентифікувати проблемні ситуації та проблемні запитання;

Методика проведення дослідів та експериментів на навчальних заняттях. Досліди з водою, повітрям, ґрунтом, рослинами. Організація дослідно-експериментальної та пізнавальної роботи з використанням ІТ та цифрових пристроїв. Вивчення природничих та соціальних понять через гру та дію. Матеріальне забезпечення вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ» (натуральні об'єкти, ілюстрації, аудіовізуальні засоби, моделі; обладнання для дослідів та експериментів). Екологічна освіта на навчальних заняттях інтегрованого курсу. Природничі, культурознавчі, виробничі та сільськогосподарські екскурсії. Методика підготовки та проведення екскурсій. Розвиток алгоритмічного, системного, обчислювального, критичного мислення здобувачів освіти на навчальних заняттях з курсу «Я досліджую світ» та інформатики. Робота над проблемними питаннями. Ведення евристичних бесід та навчальних діалогів. Проектна діяльність у курсі «Я досліджую світ». Створення інтелектуальних карт	- аналізувати інтелектуальні карти для організації навчального змісту курсу, - визначати доцільність використання конкретного обладнання під час вивчення окремих тем курсу «Я досліджую світ»; - розрізняти доцільні способи і засоби формування природничих та соціальних уявлень і понять; - добирати потрібний дидактичний матеріал для візуалізації навчальної інформації; - обирати відповідні прийоми навчання здобувачів освіти через діяльність та гру для розвитку мислення здобувачів освіти; - планувати проектну діяльність здобувачів освіти
--	---

2.4. Створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів (інтегрованих курсів)	Цифрове забезпечення освітнього процесу Цифрові пристрої (зокрема персональний комп'ютер, мультимедійна дошка, принтер тощо), їхнє призначення та взаємодія. Розпізнавання й усунення елементарних несправностей цифрових пристроїв. Базове програмне забезпечення. Поняття про операційну систему, її основні об'єкти та операції з ними. Прикладне програмне забезпечення (текстовий процесор, редактор презентацій, табличний процесор), їх основні об'єкти та виконання основних операцій з ними. Комп'ютерні мережі, їх складники. Структура локальної мережі закладу освіти. Обліковий запис користувача. Доступ до мережеских ресурсів (даних, пристроїв) та відповідні права	<i>Знати:</i> - призначення та правила експлуатації цифрових пристроїв; - вимоги до організації цифрових робочих місць; - правила техніки безпеки й санітарно-гігієнічні вимоги щодо використання комп'ютерної техніки; - види програмного забезпечення; - об'єкти операційних систем (файл, папка, ярлик, дерево файлів), алгоритми виконання основних операцій з ними; - об'єкти текстового процесора, редактора презентацій, табличного процесора, алгоритми виконання операцій з ними. <i>Розуміти:</i> - призначення та обмеженість цифрових пристроїв, їх взаємодію у комп'ютерній системі; <i>Уміти:</i> - розпізнавати елементарні несправності комп'ютерних систем (пристроїв і програм); - використовувати комп'ютерні мережі в освітньому процесі
	Електронні (цифрові) освітні ресурси (ЕОР) для організації навчальних занять Класифікація і призначення електронних (цифрових) ресурсів (ЕОР). Визначення, оцінювання, добір ЕОР. Правила й норми	<i>Знати:</i> - основні типи й призначення ЕОР; - типи дозволів на використання спільних ресурсів і правила надання їх; - правила й норми академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР. <i>Розуміти:</i>

	академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР. Можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії (Google Workspace for Education, Office 365 for Education). Упровадження систем штучного інтелекту в освітній процес	- можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії, для організації спільної роботи, проведення опитувань (Google Workspace for Education, Office 365 for Education); - можливості цифрових освітніх платформ, онлайн-сервісів і систем штучного інтелекту в освітньому процесі. <i>Уміти:</i> - добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти ЕОРи, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей здобувачів освіти, їхніх потреб і рівня підготовки, форми навчання; - добирати цифрові освітні платформи, онлайн-сервіси та інструменти на основі систем штучного інтелекту; - дотримуватися вимог авторського права на використання та модифікацію електронних (цифрових) освітніх ресурсів
	Безпека в цифровому освітньому середовищі Персональні та корпоративні дані, конфіденційність їх. Небезпеки та ризики в цифровому просторі. Кібербезпека. Відповідальна й безпечна поведінка в цифровому просторі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних та електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист від небажаного контенту	<i>Знати:</i> - сутність понять «публічна інформація», «приватна інформація», «конфіденційна інформація»; - основні види небезпек та ризиків, ознаки кібератак, онлайн-злочинів, методи захисту від них; - основні правила безпечної поведінки в цифровому просторі; - вікові обмеження на перегляд сторінок і створення облікових записів; - правила мережевого етикету. <i>Розуміти:</i> - основні положення нормативних документів щодо захисту персональних даних і кібербезпеки. <i>Уміти:</i>

		- визначати ризики в разі невиконання політики безпеки; - створювати надійні паролі; - відрізняти довірені інформаційні джерела від шахрайських
ІІІ. ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
3.1. Психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення пізнавальних процесів дітей молодшого шкільного віку	Психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку. Суспільно корисна діяльність дітей молодшого шкільного віку і ставлення до навчання. Розвиток самосвідомості в дітей молодшого шкільного віку (самопізнання, самооцінка). Особливості мотиваційної сфери дітей молодшого шкільного віку (потреба в самореалізації). Внутрішня особистісна позиція дітей молодшого шкільного віку	<i>Знати:</i> - вікові особливості дітей молодшого шкільного віку: потреби, особливості мотиваційної сфери. <i>Розуміти:</i> - чинники впливу на розвиток самосвідомості в дітей молодшого шкільного віку; - особливості формування соціальних і моральних якостей особистості дитини. <i>Уміти:</i> - вибирати способи мотивації здобувачів освіти до навчання і розвитку; - аналізувати результати спостережень / опитувань / бесід / анкетувань для визначення соціальних, навчальних потреб здобувачів освіти, зокрема й здобувачів освіти з ООП
	Види самооцінки та способи визначення її рівня. Стратегії формування позитивної самооцінки здобувачів освіти. Способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів освіти; - способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - визначати рівень самооцінки здобувачів освіти за допомогою інтерпретації результатів відповідної психолого-педагогічної діагностики; - вибирати стратегії навчання, які сприятимуть формуванню позитивної самооцінки здобувачів освіти;

		- створювати умови для формування позитивної самооцінки здобувачів освіти
	Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей молодшого шкільного віку (сприймання, увага, пам'ять, уява, мислення тощо)	<i>Знати:</i> - вікові особливості пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку. <i>Розуміти:</i> - роль індивідуалізації навчання в освітньому процесі на рівні початкової освіти. <i>Уміти:</i> - визначати індивідуальні особливості сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти; - забезпечувати умови для пізнавальної самодіяльності здобувачів освіти
3.2. Розвиток емоційно-етичної компетентності вчителя	Емоційний інтелект, складники його та умови розвитку. Причини виникнення й особливості вияву різних видів емоцій і почуттів. Способи емоційної саморегуляції й подолання стресу	<i>Знати:</i> - причини виникнення стресових ситуацій і професійного вигорання; - способи самозбереження психічного здоров'я. <i>Уміти:</i> - сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу; - застосовувати практики емоційної саморегуляції; - добирати ефективні способи запобігання професійному вигоранню
	Стратегії, методи й прийоми ненасильницької комунікації. Правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу. Різновиди конфліктів між учасниками освітнього процесу. Причини виникнення та способи	<i>Знати:</i> - правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу; - способи запобігання виникненню конфліктних ситуацій між учасниками освітнього процесу. <i>Уміти:</i>

	подолання конфліктів між учасниками освітнього процесу	- розпізнавати випадки порушення прав дитини й громадянина України; - застосовувати методики й стратегії ненасильницької комунікації; - поважати права учасників освітнього процесу; - комунікувати з учасниками освітнього процесу з повагою до суспільних цінностей
	Основні положення Декларації прав дитини. Загальна Декларація прав людини. Основні правила етики ділового спілкування	<i>Знати:</i> - принципи Декларації прав дитини; - основні положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. <i>Уміти:</i> - застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав та прав здобувачів освіти під час освітнього процесу
3.3. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу	Педагогічна взаємодія, форми взаємодії здобувачів освіти й учителя. Діалог зі здобувачами освіти як засіб партнерської взаємодії. Партнерство. Технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі (гуманно-особистісна технологія, педагогіка співробітництва й технологія індивідуалізації навчання)	<i>Знати:</i> - технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі; - методи, форми й засоби навчання й забезпечення взаємодії під час освітнього процесу. <i>Розуміти:</i> - суть понять «педагогічна взаємодія», «партнерство». <i>Уміти:</i> - добирати питання для навчального діалогу зі здобувачами освіти як засобу партнерської взаємодії; - визначати й добирати доцільні способи взаємодії здобувачів освіти й учителя
	Повноваження вчителя у взаємодії з батьками (іншими законними	<i>Знати:</i>

	представниками) здобувачів освіти. Особливості комунікації вчителя з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. Партнерська взаємодія вчителя й батьків (інших законних представників) здобувачів освіти	- повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - основні форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i> - особливості комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - наслідки застосування тієї чи іншої форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - суть партнерської взаємодії з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - визначати повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - визначати засоби для налагодження ефективної комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти, зокрема й через Інтернет-ресурси
	Принципи командної взаємодії в професійному середовищі. Завдання й функції членів команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП	<i>Знати:</i> - основні принципи командної взаємодії; - обов'язки та повноваження постійних і залучених членів команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП; - методи педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП в освітньому процесі
IV. УЧАСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА		
4.1. Організація індивідуального, диференційованог	Механізми надання додаткової підтримки: асистент учителя, індивідуальна програма розвитку. Особливості роботи з дітьми із	<i>Знати:</i> - особливості навчання й розвитку здобувачів освіти з ООП; - принципи добирання дидактичних матеріалів для здобувачів освіти з ООП;

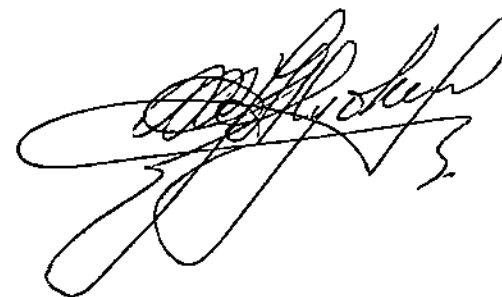
о та інклюзивного навчання	порушеннями психофізичного розвитку. Умови функціонування інклюзивного освітнього середовища. Урахування принципів інклюзивної освіти та недискримінаційного підходу	- методи й форми роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; - прийоми створення психологічно комфортних умов освітнього процесу; - маркери для визначення освітніх труднощів I рівня. <i>Розрізняти:</i> - різноманітні педагогічні технології навчання здобувачів освіти з ООП. <i>Розуміти:</i> - роль асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі; - необхідність урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти в процесі створення інклюзивного освітнього середовища; - суть недискримінаційного підходу в освітньому середовищі. <i>Уміти:</i> - аналізувати індивідуальний навчальний план, індивідуальну навчальну програму як складники Індивідуальної програми розвитку здобувачів освіти з ООП; - визначати індивідуальні пізнавальні потреби та інтереси здобувачів освіти; - виявляти прояви дискримінації за різними ознаками в освітньому середовищі
	Адаптація та модифікація змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі. Методи й прийоми роботи зі здобувачами освіти з ООП. Форми й методи підтримки здобувачів освіти з ООП	<i>Знати:</i> - основні способи адаптацій та модифікацій змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі; - методи й прийоми роботи зі здобувачами освіти з ООП. <i>Розрізняти:</i>

		- навчальні завдання для здобувачів освіти з ООП з наявними адаптаціями та модифікаціями. <i>Уміти:</i> - добирати доречні форми й методи підтримки здобувачів освіти з ООП; - здійснювати необхідні модифікації та адаптації завдань для здобувачів освіти з ООП
	Способи виявлення здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. Ресурси освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти	<i>Знати:</i> - різні способи виявлення здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - оцінювати ресурсний потенціал освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти; - добирати доцільні та ефективні методи для розвитку особистості здобувача освіти; - добирати дидактичний матеріал, пристрої та обладнання відповідно до змісту навчального заняття, вікових та індивідуальних потреб здобувачів освіти для їхнього розвитку
4.2. Організація безпечного освітнього середовища	Вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни. Сучасні проблеми й основні завдання безпеки життєдіяльності. Ознаки психологічно комфортних умов освітнього середовища. Протидія булінгу. Регуляція й узгодженість функцій	<i>Знати:</i> - вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти; - основні методи й системи безпечної життєдіяльності; - способи протидії булінгу; - особливості здорового харчування; - методи профілактики захворювань. <i>Розуміти:</i> - складники здоров'я людини;

	організму дитини та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем. Основні причини травматизму й методи запобігання йому. Складники здоров'я людини. Вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших чинників виробничого середовища на організм людини та її працездатність. Здорове харчування. Здоровий спосіб життя	- вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність; - основні причини травматизму й методи запобігання йому; - суть поняття «булінг». <i>Уміти:</i> - визначати вплив чинників ризику на здоров'я людини; - оцінювати освітнє середовище щодо його відповідності вимогам до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - уживати профілактичні заходи, спрямованих на збереження здоров'я здобувачів освіти
	Способи запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - наслідки поширення шкідливих звичок; - способи запобігання поширенню шкідливих звичок. <i>Уміти:</i> - планувати й організовувати профілактичну роботу для запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти
	Вимоги до дотримання техніки безпеки й організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом. Пожежна безпека й система заходів, що запобігають пожежам і вибухам. Правила евакуації людей під час виникнення пожежі. Надзвичайні ситуації: класифікація, наслідки, алгоритми дій	<i>Знати:</i> - вимоги до дотримання техніки безпеки щодо попередження ураження людей електричним струмом; - правила евакуації людей під час виникнення пожежі; - типи, види та рівні надзвичайних ситуацій; засоби збереження життя, здоров'я й захисту дітей в умовах загрози виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій. - алгоритм дій в умовах надзвичайних ситуацій. <i>Уміти:</i>

		- визначати систему заходів, що запобігають пожежам і вибухам; - дотримуватися правил протипожежної безпеки й навчати здобувачів освіти дотримуватися цих правил; - діяти в умовах надзвичайних ситуацій
	Ознаки погіршення стану людини, зокрема пов'язані із впливом зовнішніх чинників. Правила надання домедичної допомоги	<i>Знати:</i> - правила надання домедичної допомоги. <i>Розрізняти:</i> - ознаки погіршення стану людини, зокрема спричинені зовнішніми чинниками й гострими чи хронічними захворюваннями. <i>Уміти:</i> - ідентифікувати ознаки погіршення стану людини, які вказують на загрозу здоров'ю та/або життю; - надавати домедичну допомогу (за потреби)

Генеральний директор директорату шкільної освіти

Михайло АЛБОХІН

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і
науки України
26.06.2025 № 933

**Програма незалежного тестування фахових знань і вмінь
учителів математики закладів загальної середньої освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму призначено для оцінювання фахових знань і вмінь учителів математики закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) шляхом незалежного тестування в межах сертифікації педагогічних працівників.

Програму укладено відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225, (далі – Професійний стандарт), державних стандартів середньої освіти.

Незалежне тестування є одним із трьох інструментів сертифікації вчителів ЗЗСО та застосовується для перевірки фахових знань і вмінь як складників компетентностей учителів математики ЗЗСО відповідно до трудових функцій (навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів), партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, провадження освітнього процесу) згідно з Професійним стандартом.

Метою незалежного тестування є оцінювання фахових знань і вмінь, необхідних для виконання трудових функцій учителів математики ЗЗСО згідно з Професійним стандартом, а саме:

- здатності забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;
- здатності формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;
- здатності моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами середньої освіти;
- здатності формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності й наскрізні вміння, визначені державними стандартами середньої освіти;
- здатності здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;

- здатності добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;
- здатності орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;
- здатності ефективно використовувати наявні й створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;
- здатності використовувати цифрові технології в освітньому процесі;
- здатності визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;
- здатності використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної оцінки, я-ідентичності;
- здатності формувати мотивацію здобувачів освіти та організовувати їхню пізнавальну діяльність;
- здатності формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;
- здатності усвідомлювати особисті відчуття, почуття, емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;
- здатності конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;
- здатності усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;
- здатності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі здобувачами освіти в освітньому процесі;
- здатності залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;
- здатності працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;
- здатності створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища;
- здатності до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;
- здатності забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;
- здатності організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу;

- здатності здійснювати профілактично-просвітницьку роботу зі здобувачами освіти та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;
- здатності формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя;
- здатності зберігати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності;
- здатності надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;
- здатності прогнозувати результати освітнього процесу;
- здатності планувати освітній процес;
- здатності організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності організовувати різні види й форми навчальної і пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
- здатності організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;
- здатності аналізувати результати навчання здобувачів освіти;
- здатності формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Програму структуровано відповідно до трудових функцій, визначених Професійним стандартом: провадження освітнього процесу, навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів); партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища. Кожен розділ програми містить підрозділи, що відповідають компетентностям учителів математики ЗЗСО згідно з Професійним стандартом.

Перший розділ «Провадження освітнього процесу» містить підрозділи:

- планування й прогнозування освітнього процесу;
- вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища;
- оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Другий розділ «Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)» містить підрозділи:

- комунікація державною мовою з дотриманням норм української літературної мови;
- зміст математичної освітньої галузі, визначений державними стандартами середньої освіти;

- методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі;
- створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів (інтегрованих курсів).

Третій розділ «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу» містить підрозділи:

- психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення пізнавальних процесів дітей середнього й старшого шкільного віку;
- розвиток емоційно-етичної компетентності вчителя;
- суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу.

Четвертий розділ «Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища» містить підрозділи:

- організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання;
- організація безпечного освітнього середовища.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Назва підрозділу	Зміст матеріалу	Фахові знання й уміння (складники компетентностей)
I. ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
1.1. Планування й прогнозування освітнього процесу	Вимоги до визначення мети й завдань навчальних занять (уроків та інших форм організації освітнього процесу) (далі - навчальних занять), засоби досягнення цих вимог. Цілі навчання в когнітивній сфері: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання, творчість	<i>Знати:</i> - основні вимоги до визначення мети й завдань навчальних занять. <i>Уміти :</i> - проектувати мету й очікувані результати навчального заняття відповідно до його теми й потреб здобувачів освіти; - моделювати мету й завдання навчальних занять на діагностико-прогностичній основі; - визначати мету й очікувані результати різних етапів опанування змісту освіти
	Календарно-тематичний план; план-конспект навчального заняття, індивідуальний план професійного саморозвитку вчителя. Складники плану навчального заняття: послідовність видів діяльності, спрямована на інтеграцію комунікативних умінь, види діяльності, які формують / поглиблюють знання й розвивають відповідні компетентності. Планування видів діяльності на навчальному занятті, які враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти, сприяють	<i>Знати:</i> - базові види / типи планування освітнього процесу й основні вимоги до них; - варіативність навчальних занять у середній школі. <i>Уміти:</i> - визначати складники календарно-тематичного плану на навчальний рік; плану-конспекту навчального заняття; - визначати в плані-конспекті навчального заняття альтернативні види роботи, розраховані на незаплановану реакцію здобувачів освіти та/або зміну навчальної ситуації;

	розвитку наскрізних умінь. Варіативність структури навчальних занять	- аналізувати плани-конспекти навчальних занять на предмет наявності видів діяльності, що враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти
1.2. Вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища	Нормативні документи, що регламентують діяльність учителя закладу загальної середньої освіти (зокрема закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»; Концепція «Нова українська школа», державні стандарти середньої освіти, типові освітні програми для ЗЗСО). Нормативно-правова база організації освітнього процесу на рівні середньої освіти. Зміст математичної освітньої галузі державних стандартів середньої освіти: характеристика змісту навчання, компетентнісний потенціал галузі, вимоги до обов'язкових результатів навчання та орієнтири для оцінювання їх	<i>Знати:</i> - вимоги нормативних документів до планування та здійснення освітнього процесу на рівні середньої освіти. <i>Уміти:</i> - аналізувати нормативні документи з метою дотримання їх вимог у професійній діяльності
	Форми організації освітнього процесу. Форми організації навчальної діяльності	<i>Знати:</i> - структуру навчальних занять; - особливості складання планів-конспектів навчальних занять; - різні форми організації освітнього процесу та навчальної діяльності здобувачів освіти на рівні середньої освіти. <i>Уміти:</i> - визначати тему навчального заняття відповідно до навчальної програми;

		- добирати форми роботи в асинхронному та синхронному режимах під час дистанційного навчання
	Вимоги до освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, інтелектуальний, творчий і духовний розвиток здобувачів освіти. Обладнання для забезпечення освітнього процесу в НУШ. Навчальні осередки в освітньому середовищі НУШ	<i>Знати:</i> - вимоги до організації освітнього середовища; - призначення й оснащення навчальних осередків НУШ. <i>Визначати:</i> - компоненти освітнього середовища, необхідні для реалізації державних стандартів середньої освіти. <i>Добирати:</i> - дидактичні матеріали та засоби для навчальних занять; - матеріали для створення навчальних осередків у класі
1.3. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти	Основні функції оцінювання. Вербальне та рівневе оцінювання. Формувальне й підсумкове оцінювання. Критерії формувального оцінювання. Критерії підсумкового оцінювання. Види та форми робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти. Педагогічна діагностика. Методи й прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти. Методи й прийоми само- та взаємооцінювання здобувачами освіти навчальних результатів	<i>Знати:</i> - основні функції оцінювання; - види та форми робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти; - характеристики рівнів оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти; - загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i> - сутність і мету формувального оцінювання; - способи й засоби оцінювання компетентностей здобувачів освіти; - способи надання конструктивного зворотного зв'язку здобувачам освіти. <i>Уміти:</i> - визначати мету педагогічної діагностики; - інтерпретувати результати педагогічної діагностики;

		- визначати критерії та показники формувального оцінювання; - визначати труднощі в реалізації мети навчання, виховання й соціалізації здобувачів освіти, визначати способи подолання цих труднощів; - визначати типові труднощі та помилки здобувачів освіти; - розрізняти завдання та прийоми роботи на навчальних заняттях, які може використовувати вчитель для здійснення здобувачами освіти рефлексії навчальної діяльності; - визначати різні методи та прийоми для здійснення здобувачами освіти рефлексії їхньої навчальної діяльності (самостійно та/або за підтримки вчителя). <i>Добирати:</i> - зміст, методи, форми й засоби оцінювання навчальних досягнень відповідно до вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - засоби контролю відповідно до типу / мети педагогічної діагностики; - завдання (або роботи) для визначення рівня сформованості компетентностей здобувачів освіти; - інструментарій формувального та підсумкового оцінювання здобувачів освіти; - засоби самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти; - ефективні методи й прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти; - ефективні методи й прийоми самооцінювання здобувачами освіти результатів навчання;
--	--	--

		- різноманітні форми роботи, які забезпечують умови для проведення здобувачами освіти взаємооцінювання навчальних результатів; - інструменти оцінювання різних видів навчальної діяльності
II. НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРЕДМЕТІВ (ІНТЕГРОВАНІХ КУРСІВ)		
2.1. Комунікація державною мовою з дотриманням норм української літературної мови	Особливості функціонування української мови як державної, її комунікативно-соціальні функції. Статус української мови як державної, мов національних меншин (корінних народів). Терміни й професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні. Норми культури мовлення в професійному спілкуванні. Інтонаційні та позамовні засоби виразності. Мовленнєві жанри педагогічного спілкування. Комунікація: комунікативна взаємодія; ситуація спілкування; комунікативні наміри співрозмовників; типові стратегії мовленнєвої взаємодії; соціокультурні норми спілкування; принципи етики спілкування	<i>Володіти:</i> - базовими мовознавчими знаннями в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності; - навичками культури мовлення й нормами української літературної мови; - інтонаційними та позамовними засобами виразності; - базовими знаннями з мовного законодавства України. <i>Знати:</i> - терміни та професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні; - основні правила етики ділового спілкування; - типові стратегії мовленнєвої взаємодії в професійному спілкуванні. <i>Уміти</i> - добирати доречні мовні засоби (лексичні, граматичні), зважаючи на контекст, стиль, тип, жанр мовлення тощо; - виявляти помилки в написаному й пропонувати доцільні варіанти поліпшення (редагування) тексту; - виявляти комунікативні наміри мовця (мету мовлення), виражені прямо й опосередковано; - знаходити в тексті / текстах потрібну інформацію, виражену як прямо, так і опосередковано;

		- визначати комунікативну доцільність використання мовленнєвих жанрів у різних мовленнєвих (педагогічних) ситуаціях; - дотримуватись етики педагогічного спілкування; - дотримуватись соціокультурних норм у професійному спілкуванні
2.2.Зміст математичної освітньої галузі, визначений державними стандартами середньої освіти	Методологія математики: математична термінологія і символіка; математичні твердження; аксіоми й теореми; методи доведення тверджень; індуктивні й дедуктивні міркування; формулювання, доведення й спростування гіпотез; метод математичного моделювання. Множини і операції над ними. Множини натуральних, цілих, раціональних і дійсних чисел, взаємозв'язок між ними. Дії з числами. Порівняння чисел. Запис чисел у десятковій системі числення. Правила округлення чисел. Ознаки подільності натуральних чисел. Означення степеня з натуральним, цілим, раціональним і дійсним показниками. Властивості степенів. Означення кореня n-го степеня й арифметичного кореня n-го степеня. Властивості коренів. Модуль дійсного числа та його властивості. Числові проміжки. Відношення, пропорції, відсотки. Логарифм, його властивості.	Знати: - основні поняття теорії множин (множина, елемент множини, підмножина, порожня множина, об'єднання і переріз множин, взаємно-однозначна відповідність, рівнопотужні множини, нескінченна множина); - властивості дій із дійсними числами; правила порівняння й округлення дійсних чисел; ознаки подільності натуральних чисел; правила знаходження НСД та НСК чисел; - означення й властивості степенів із натуральним, цілим, раціональним і дійсним показниками; - означення кореня n-го степеня й арифметичного кореня n-го степеня; властивості коренів; - означення модуля числа та його властивості; - означення пропорції та її основну властивість; означення відсотка й правила виконання відсоткових розрахунків; - означення одночлена (монома) й многочлена (полінома) і правила виконання дій над ними; формули скороченого множення; способи розкладання многочленів на множники; правила виконання дій із дробово-раціональними виразами; - означення й властивості логарифма; - означення синуса, косинуса, тангенса й котангенса числового аргументу; основні формули тригонометрії;

Числові вирази й вирази зі змінними. Правила читання виразів. Раціональні, ірраціональні, степеневі, показникові, логарифмічні, тригонометричні вирази й перетворення їх. Лінійні, квадратні, раціональні, ірраціональні, показникові, логарифмічні, тригонометричні рівняння, нерівності й системи їх. Розв'язування текстових задач за допомогою рівнянь, нерівностей і систем їх. Числові послідовності. Функціональна залежність. Лінійні, квадратичні, степеневі, показникові, логарифмічні, тригонометричні, обернені тригонометричні функції, їхні основні властивості й графіки. Похідна функції та її застосування до дослідження функцій. Первісна й визначений інтеграл. Застосування визначеного інтеграла до розв'язування прикладних задач. Перестановки, комбінації, розміщення. Комбінаторні правила суми й добутку. Імовірність події. Вибіркові характеристики. Робота з даними. Представлення даних за допомогою таблиць, стовпчастих і кругових діаграм. Графіки залежностей між величинами.	- методи розв'язування лінійних, квадратних, раціональних, ірраціональних, показникових, логарифмічних, тригонометричних рівнянь, нерівностей і систем їх; - означення арифметичної і геометричної прогресій; формули n-го члена й суми n перших членів арифметичної і геометричної прогресій; - означення функції, області визначення й області значень функції, графіка функції, функції, оберненої до даної; властивості та графіки основних елементарних функцій; - означення похідної функції в точці; таблицю похідних; правила знаходження похідних; достатню умову зростання (спадання) функції на проміжку; означення екстремумів функції; означення найбільшого й найменшого значень функції; - означення первісної функції, визначеного інтеграла, криволінійної трапеції; таблицю первісних і правила знаходження первісних; - означення перестановки, комбінації, розміщення; - комбінаторні правила суми й добутку; класичне, геометричне й статистичне означення ймовірності події; означення вибірових характеристик рядів даних (розмаху, вибірки, моди, медіани, середнього значення); форми подання статистичних даних; - означення, ознаки й властивості елементарних геометричних фігур на площині й у просторі; - означення й властивості кола, круга й елементів їх, центральних і вписаних кутів, дотичної до кола; - види трикутників та їхні основні властивості; ознаки рівності й ознаки подібності трикутників; означення й властивості
---	---

	Геометрія і вимірювання геометричних величин: елементарні геометричні фігури на площині й у просторі (точка, пряма, площа, промінь, відрізок, кут), властивості їх; аксіоми планіметрії і стереометрії; взаємне розташування прямих на площині, прямих і площин у просторі; основні геометричні форми: лінії, поверхні, тіла; трикутники, чотирикутники, многокутники; коло й круг; многогранники й тіла обертання: призма, піраміда, циліндр, конус, куля; геометричні перетворення (рухи, перетворення подібності); рівність і подібність фігур; вимірювання відрізків і кутів; площа плоскої геометричної фігури; об'єм і площа поверхні геометричного тіла; обчислення площ і об'ємів фігур; комбінації геометричних тіл. Координати й вектори на площині й у просторі: система координат, прямокутна декартова система координат; лінії і поверхні в прямокутній декартовій системі координат; скалярні й векторні величини; координати вектора; операції над векторами	медіани, бісектриси, висоти, середньої лінії трикутника; нерівність трикутника; теорему синусів і теорему косинусів; співвідношення між сторонами й кутами прямокутного трикутника; властивості кола, описаного навколо трикутника, і кола, вписаного в трикутник; - означення, ознаки й властивості різних видів чотирикутників; властивості чотирикутників, вписаних у коло й описаних навколо кола; - означення й властивості многокутника та його елементів, правильного многокутника та його елементів; властивості многокутників, уписаних у коло й описаних навколо кола; - основні види й зміст геометричних переміщень (рух, симетрія відносно точки, прямої, площини, поворот, паралельне перенесення); - означення многогранника, основні види многогранників (призму, паралелепіпед, піраміду) та властивості їх; - означення тіла обертання, основні види тіл і поверхонь обертання (циліндр, конус, куля, сфера) та властивості їх; - формули для обчислення відстаней між точками та координат середини відрізка; рівняння прямої, кола й сфери; означення вектора, координат вектора, модуля вектора; означення рівних, протилежних, колінеарних векторів; - формули для обчислення площ трикутника, паралелограма, ромба, квадрата, трапеції, правильного многокутника, круга, сектора, сегмента. <i>Розуміти:</i> - співвідношення між множинами натуральних, цілих, раціональних і дійсних чисел; - сутність десяткової системи числення;
--	--	---

		- сутність прямої та оберненої пропорційних залежностей між величинами; - поняття тотожно рівних виразів, тотожного перетворення виразу, тотожності; - фізичний і геометричний зміст похідної; - сутність процесу вимірювання величин. <i>Уміти:</i> - виконувати операції над множинами; застосовувати знання теорії множин до розв'язування задач; - порівнювати й округлювати дійсні числа; виконувати дії з дійсними числами; використовувати ознаки подільності; знаходити НСД та НСК чисел; - використовувати властивості модуля для розв'язування задач; - здійснювати відсоткові розрахунки й розв'язувати основні задачі на відсотки, на пропорційні величини й пропорційний поділ; - розв'язувати текстові задачі арифметичним способом; - визначати область допустимих значень змінних виразу зі змінними; - виконувати тотожні перетворення раціональних, ірраціональних, степеневих, показникових, логарифмічних, тригонометричних виразів та знаходити числове значення їх за заданих значень змінних; - доводити тотожності; - розв'язувати рівняння та нерівності, що містять раціональні, степеневі, показникові, логарифмічні й тригонометричні вирази; розв'язувати рівняння й нерівності, що містять змінну під знаком модуля, зокрема, використовуючи означення й властивості модуля;
--	--	--

		- застосовувати загальні методи й прийоми (розкладання на множники, заміну змінної, застосування властивостей і графіків функцій) під час розв'язування рівнянь, нерівностей та систем їх; аналізувати й досліджувати розв'язки рівнянь, нерівностей і систем їх залежно від значень їхніх коефіцієнтів; застосовувати рівняння, нерівності та системи їх для розв'язування текстових задач; - розв'язувати задачі на арифметичну й геометричну прогресію; - знаходити область визначення, область значень функції; досліджувати на парність (непарність), періодичність функцію; аналізувати графіки функцій; установлювати властивості числових функцій, заданих формулою або графіком; - використовувати перетворення графіків функцій для розв'язування задач; - використовувати періодичність функцій та означення функції, оберненої до даної, для розв'язування задач; - знаходити похідні функцій, використовуючи таблицю похідних і правила знаходження похідних; числове значення похідної функції в точці для заданого значення аргументу; - визначати кутовий коефіцієнт і кут нахилу дотичної до графіка функції в даній точці; - складати рівняння дотичної до графіка функції в точці; - розв'язувати задачі з використанням геометричного та фізичного змісту похідної; - досліджувати функції за допомогою похідної і будувати графіки їх; - обчислювати найбільше й найменше значення неперервної функції на відрізку;
--	--	--

		- знаходити первісну, використовуючи її основні властивості; - застосовувати інтеграл для розв'язування прикладних задач; - розв'язувати задачі, використовуючи перестановки, комбінації, розміщення, комбінаторні правила суми та добутку; - обчислювати ймовірності подій, користуючись означенням і комбінаторними схемами; - обчислювати й аналізувати вибіркові характеристики рядів даних (розмах вибірки, моду, медіану, середнє значення); - аналізувати дані, представлені за допомогою таблиць, схем, стовпчастих та кругових діаграм; - будувати діаграми й графіки; - застосовувати означення, ознаки та властивості елементарних геометричних фігур; кола, круга й елементів їх; центральних і вписаних кутів, дотичної до кола; різних видів трикутників, чотирикутників і багатокутників для розв'язування планіметричних задач і задач практичного змісту; - класифікувати трикутники за сторонами й кутами; - розв'язувати трикутники; застосовувати означення, ознаки та властивості різних видів трикутників для розв'язування планіметричних задач і задач практичного змісту; - виконувати геометричні переміщення й використовувати їхні властивості для розв'язування планіметричних задач і задач практичного змісту; - застосовувати означення, ознаки й властивості паралельних і перпендикулярних прямих і площин для розв'язування стереометричних задач і задач практичного змісту; - розрізняти розгортки основних видів многогранників (призм, пірамід) і розрізняти на розгортках елементи многогранників;
--	--	--

		- будувати перерізи многогранників і знаходити їхні площі; - знаходити координати середини відрізка й відстань між двома точками на площині й у просторі; - складати рівняння прямої, рівняння кола; - виконувати дії з векторами; знаходити скалярний добуток векторів; - застосовувати координати та вектори для розв'язування планіметричних та стереометричних задач, зокрема задач практичного змісту; - обчислювати довжини відрізків, градусні й радіанні міри кутів, площі геометричних фігур, площі поверхонь та об'єми многогранників і тіл обертання
2.3 Методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі	Педагогічні технології навчання предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі Компетентнісний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи до навчання. Поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод». Класифікація педагогічних технологій. Особливості педагогічних технологій. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія розвивального навчання. Проектна технологія. Ігрові технології. Технологія модульного навчання. Технологія дослідницького навчання. Методики активного навчання. Інтегроване	<i>Знати:</i> - концептуальні засади компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого підходів до навчання; - дидактико-методичні вимоги до застосування педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі; - види педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі; - функції педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі; - особливості дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах. <i>Розуміти:</i> - особливості різних підходів до навчання, зокрема, компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого;

	навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції). Дистанційне навчання: асинхронний і синхронний режими. Комп'ютерно-орієнтовані технології навчання. Елементи STEM-освіти	- особливості педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі; - доцільність застосування технологій навчання залежно від умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо); - підходи до проектування змісту та видів навчальної діяльності відповідно до конкретної педагогічної технології; - суть інтегрованого навчання. <i>Уміти:</i> - характеризувати різні підходи до навчання; - розрізняти поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод»; - доцільно добирати відповідну педагогічну технологію залежно від змісту й умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо); - визначати особливості інтегрованого навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції); - добирати доцільні методи навчання відповідно до педагогічної технології та мети й завдань навчального заняття, особливостей змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - добирати і збалансовувати активності та матеріали відповідно до специфіки синхронного або асинхронного режиму дистанційного навчання
	Методика навчання математичної освітньої галузі Методична система навчання математики в середній школі. Забезпечення наступності	<i>Знати:</i> - зміст і особливості побудови математичної освітньої галузі з урахуванням вимог наступності; - компетентнісний потенціал математичної освітньої галузі;

між початковою і середньою освітою. Модельні навчальні програми з предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі: реалізація компетентнісного потенціалу математичної освітньої галузі, формування ціннісних орієнтирів, забезпечення розвитку наскрізних умінь у здобувачів освіти. Навчальні програми з предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі. Принципи розроблення навчальної програми: структурування змісту, базові знання, очікувані результати навчання, відповідність їх орієнтирам для оцінювання. Групи обов'язкових результатів навчання. Види навчальної діяльності. Критерії добору навчально-методичного забезпечення для досягнення здобувачами освіти очікуваних результатів навчання математичної освітньої галузі. Математичні поняття й методика формування їх в ЗЗСО. Формування культури усних, письмових, інструментальних обчислень. Навчання здобувачів освіти доведенню теорем; розв'язуванню задач. Методика вивчення натуральних, цілих, раціональних та дійсних чисел.	- характеристику змісту навчання, вимоги до обов'язкових результатів навчання математичної освітньої галузі та орієнтири для оцінювання їх згідно з державними стандартами середньої освіти; - принципи побудови модельних програм з предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі; - принципи розроблення навчальних програм з предметів (інтегрованих) курсів математичної освітньої галузі; - види навчальної діяльності здобувачів освіти з предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі; - загальну характеристику основних понять методики навчання математики (підходи, принципи, методи, прийоми, засоби навчання); - специфіку виховної роботи на навчальних заняттях і в позаурочній діяльності з математики; - прийоми використання дидактичних засобів на навчальних заняттях з математики; - способи організації навчально-пізнавальної діяльності на навчальних заняттях математики; - загальні вимоги до усного й письмового математичного мовлення здобувачів освіти; - способи означення математичних понять і методи доведення теорем; - види математичних задач і методи розв'язування їх; - методи й прийоми розвитку різних видів мислення здобувачів освіти, зокрема критичного й обчислювального. <i>Розуміти:</i> - особливості застосування міжпредметних зв'язків та інтеграції освітніх галузей у навчанні математики;
---	--

Формування поняття відсотка й розв'язування задач на відсотки. Методика вивчення тотожних перетворень раціональних, ірраціональних, степеневих, показникових, логарифмічних і тригонометричних виразів. Методика навчання розв'язуванню рівнянь і систем рівнянь, нерівностей і систем нерівностей на різних етапах навчання математики. Методика вивчення арифметичної і геометричної прогресій; функцій, властивостей та графіків їх; похідної та її застосування до дослідження функцій і побудови графіків їх; первісної та інтеграла, застосування їх для розв'язування прикладних задач. Робота з даними на навчальних заняттях з математики. Методика навчання елементів комбінаторики, початків теорії ймовірностей та елементів математичної статистики. Пропедевтика вивчення геометричного матеріалу у 5-6 класах. Методика вивчення основних геометричних величин і вимірювання їх; елементарних геометричних фігур на площині й у просторі, властивостей їх; плоских геометричних фігур і властивостей їх; многогранників і тіл обертання;	- особливості організації самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти, зокрема навчально-дослідницької; - логіку формування математичних понять; - особливості конструювання компетентнісної задачі. <i>Уміти:</i> - диференціювати поняття «модельна програма», «навчальна програма»; - аналізувати модельні навчальні програми та навчальні програми з предметів (інтегрованих курсів) математичної освітньої галузі; - добирати методи навчання математики, спрямовані на розвиток різних видів мислення здобувачів освіти, зокрема критичного й обчислювального; - добирати ефективні методики навчання математики з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - добирати методичне забезпечення навчального заняття з математики відповідно до його теми, мети, типу й структури, форми навчання; - визначати доцільні прийоми використання дидактичних засобів на навчальних заняттях з математики; - обирати дидактичні засоби для навчання окремих тем курсу; - ознайомлювати здобувачів освіти з основними математичними поняттями, законами, властивостями й способами дій і навчати здобувачів освіти використовувати їх для розв'язування навчальних і практичних задач; - формувати систему математичних знань, умінь і ставлень відповідно до результатів навчання за змістовими лініями математичної освітньої галузі;
---	--

	декартових координат і векторів на площині й у просторі; геометричних перетворень фігур	- аналізувати основний методичний апарат підручників; - критично оцінювати зміст навчально-методичних матеріалів з математики; - адаптувати наявні навчально-методичні матеріали до різних умов
2.4. Створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів (інтегрованих курсів)	Цифрове забезпечення освітнього процесу Цифрові пристрої (зокрема персональний комп'ютер, мультимедійна дошка, принтер тощо), їхнє призначення та взаємодія. Розпізнавання й усунення елементарних несправностей цифрових пристроїв. Базове програмне забезпечення. Поняття про операційну систему, її основні об'єкти та операції з ними. Прикладне програмне забезпечення (текстовий процесор, редактор презентацій, табличний процесор), їх основні об'єкти та виконання основних операцій з ними. Комп'ютерні мережі, їх складники. Структура локальної мережі закладу освіти. Обліковий запис користувача. Доступ до мережевих ресурсів (даних, пристроїв) та відповідні права	<i>Знати:</i> - призначення та правила експлуатації цифрових пристроїв; - вимоги до організації цифрових робочих місць; правила техніки безпеки й санітарно-гігієнічні вимоги щодо використання комп'ютерної техніки; - види програмного забезпечення; - об'єкти операційних систем (файл, папка, ярлик, дерево файлів), алгоритми виконання операцій з ними; - об'єкти текстового процесора, редактора презентацій, табличного процесора, алгоритми виконання операцій з ними. <i>Розуміти:</i> - призначення та обмеженість цифрових пристроїв, їх взаємодію у комп'ютерній системі. <i>Уміти:</i> - розпізнавати елементарні несправності комп'ютерних систем (пристроїв і програм); - використовувати комп'ютерні мережі в освітньому процесі

	Електронні (цифрові) освітні ресурси (ЕОР) для організації навчальних занять Класифікація і призначення електронних (цифрових) ресурсів (ЕОР). Визначення, оцінювання, добір ЕОР. Правила й норми академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР. Можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії (Google Workspace for Education, Office 365 for Education). Упровадження систем штучного інтелекту в освітній процес.	<i>Знати:</i> - основні типи й призначення ЕОР; - типи дозволів на використання спільних ресурсів і правила надання їх; - правила й норми академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР; <i>Розуміти:</i> - можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії, для організації спільної роботи, проведення опитувань (Google Workspace for Education, Office 365 for Education); - можливості цифрових освітніх платформ, онлайн-сервісів і систем штучного інтелекту в освітньому процесі. <i>Уміти:</i> - добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти ЕОРи, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей здобувачів освіти, їхніх потреб і рівня підготовки, форми навчання; - добирати цифрові освітні платформи, онлайн-сервіси та інструменти на основі систем штучного інтелекту; - дотримуватися вимог авторського права на використання та модифікацію електронних (цифрових) освітніх ресурсів
	Безпека в цифровому освітньому середовищі	<i>Знати:</i> - сутність понять «публічна інформація», «приватна інформація», «конфіденційна інформація»;

	Персональні та корпоративні дані, конфіденційність їх. Небезпеки та ризики в цифровому просторі. Кібербезпека. Відповідальна й безпечна поведінка в цифровому просторі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних та електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист від небажаного контенту	- основні види небезпек та ризиків, ознаки кібератак, онлайн-злочинів, методи захисту від них; - основні правила безпечної поведінки в цифровому просторі; - вікові обмеження на перегляд сторінок і створення облікових записів; - правила мережевого етикету. <i>Розуміти:</i> - основні положення нормативних документів щодо захисту персональних даних і кібербезпеки. <i>Уміти:</i> - визначати ризики в разі невиконання політики безпеки; - створювати надійні паролі; - відрізняти довірені інформаційні джерела від шахрайських;
ІІІ. ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
3.1. Психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення пізнавальних процесів дітей середнього й старшого шкільного віку	Психологічні особливості дітей середнього й старшого шкільного віку: почуття дорослості, потреба в самоствердженні. Суспільно корисна діяльність дітей середнього й старшого шкільного віку і ставлення до навчання. Розвиток самосвідомості в дітей середнього й старшого шкільного віку (самопізнання, самооцінка). Особливості мотиваційної сфери дітей середнього й старшого шкільного віку (потреба в самореалізації). Вибір особистісного і професійного шляху як особливість соціальної ситуації розвитку дітей старшого шкільного віку.	<i>Знати:</i> - вікові особливості дітей середнього й старшого шкільного віку: потреби, особливості мотиваційної сфери. <i>Розуміти:</i> - чинники впливу на розвиток самосвідомості в дітей середнього й старшого шкільного віку; - особливості формування соціальних і моральних якостей особистості дитини. <i>Уміти:</i> - вибирати способи мотивації здобувачів освіти до навчання і розвитку;

	Внутрішня особистісна позиція старшокласника. Розвиток самосвідомості в дітей старшого шкільного віку: відкриття неповторного внутрішнього світу, формування цілісного уявлення про себе. Потреба самовираження як особливість мотиваційної сфери особистості в дітей старшого шкільного віку	- аналізувати результати спостережень / опитувань / бесід / анкетувань для визначення соціальних, навчальних потреб здобувачів освіти, зокрема й здобувачів освіти з ООП
	Види самооцінки та способи визначення її рівня. Стратегії формування позитивної самооцінки здобувачів освіти. Способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів освіти; - способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - визначати рівень самооцінки здобувачів освіти за допомогою інтерпретації результатів відповідної психолого-педагогічної діагностики; - вибирати стратегії навчання, які сприятимуть формуванню позитивної самооцінки здобувачів освіти; - створювати умови для формування позитивної самооцінки здобувачів освіти
	Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей середнього й старшого шкільного віку (сприймання, увага, пам'ять, уява, мислення тощо). Особливості кліпового типу мислення. Пізнавальна самодіяльність як особливість пізнавальних процесів у дітей середнього й старшого шкільного віку. Особливості пізнавальної сфери в дітей	<i>Знати:</i> - вікові особливості пізнавальної діяльності дітей середнього й старшого шкільного віку. <i>Розуміти:</i> - роль індивідуалізації в освітньому процесі дітей середнього й старшого шкільного віку. <i>Уміти:</i> - визначати індивідуальні особливості сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти;

	старшого шкільного віку: становлення індивідуального стилю інтелектуальної діяльності	- забезпечувати умови для пізнавальної самодіяльності здобувачів освіти
3.2. Розвиток емоційно-етичної компетентності вчителя	Емоційний інтелект, складники його та умови розвитку. Причини виникнення й особливості вияву різних видів емоцій і почуттів. Способи емоційної саморегуляції й подолання стресу	<i>Знати:</i> - причини виникнення стресових ситуацій і професійного вигорання; - способи самозбереження психічного здоров'я. <i>Уміти:</i> - сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу; - застосовувати практики емоційної саморегуляції; - добирати ефективні способи запобігання професійному вигоранню
	Стратегії, методи й прийоми ненасильницької комунікації. Правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу. Різновиди конфліктів між учасниками освітнього процесу. Причини виникнення та способи подолання конфліктів між учасниками освітнього процесу	<i>Знати:</i> - правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу; - способи запобігання виникненню конфліктних ситуацій між учасниками освітнього процесу. <i>Уміти:</i> - розпізнавати випадки порушення прав дитини й громадянина України; - застосовувати методики й стратегії ненасильницької комунікації; - поважати права учасників освітнього процесу; - комунікувати з учасниками освітнього процесу з повагою до суспільних цінностей

	Основні положення Декларації прав дитини. Загальна Декларація прав людини. Основні правила етики ділового спілкування	<i>Знати:</i> - принципи Декларації прав дитини; - основні положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. <i>Уміти:</i> - застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав та прав здобувачів освіти під час освітнього процесу
3.3. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу	Педагогічна взаємодія, форми взаємодії здобувачів освіти й учителя. Діалог зі здобувачами освіти як засіб партнерської взаємодії. Партнерство. Технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі (гуманно-особистісна технологія, педагогіка співробітництва й технологія індивідуалізації навчання)	<i>Знати:</i> - технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі; - методи, форми й засоби навчання й забезпечення взаємодії під час освітнього процесу. <i>Розуміти:</i> - суть понять «педагогічна взаємодія», «партнерство». <i>Уміти:</i> - вибирати питання для навчального діалогу зі здобувачами освіти як засобу партнерської взаємодії; - визначати й добирати доцільні способи взаємодії здобувачів освіти й учителя
	Повноваження вчителя у взаємодії з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. Особливості комунікації вчителя з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. Партнерська взаємодія вчителя й батьків	<i>Знати:</i> - повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - основні форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i>

	(інших законних представників) здобувачів освіти	- особливості комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - наслідки застосування тієї чи іншої форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - суть партнерської взаємодії з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - визначати повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - визначати засоби для налагодження ефективної комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти, зокрема й через інтернет-ресурси
	Принципи командної взаємодії в професійному середовищі. Завдання й функції членів команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП	<i>Знати:</i> - основні принципи командної взаємодії; - обов'язки та повноваження постійних і залучених членів команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП; - методи педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП в освітньому процесі
IV. УЧАСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА		
4.1. Організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання	Механізми надання додаткової підтримки: асистент учителя, індивідуальна програма розвитку. Особливості роботи з дітьми із порушеннями психофізичного розвитку. Умови функціонування інклюзивного освітнього середовища. Урахування принципів інклюзивної освіти та недискримінаційного підходу	<i>Знати:</i> - особливості навчання й розвитку здобувачів освіти з ООП; - принципи добирання дидактичних матеріалів для здобувачів освіти з ООП; - методи й форми роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; - прийоми створення психологічно комфортних умов освітнього процесу;

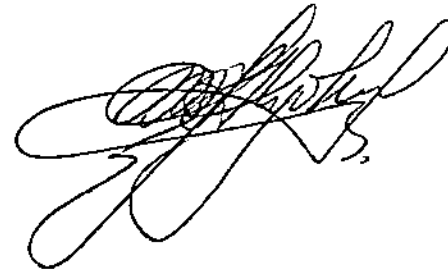
		- маркери для визначення освітніх труднощів І рівня. <i>Розрізняти:</i> - різноманітні педагогічні технології навчання здобувачів освіти з ООП. <i>Розуміти:</i> - роль асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі; - необхідність урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти в процесі створення інклюзивного освітнього середовища; - суть недискримінаційного підходу в освітньому середовищі. <i>Уміти:</i> - аналізувати індивідуальний навчальний план, індивідуальну навчальну програму як складники Індивідуальної програми розвитку здобувачів освіти з ООП; - визначати індивідуальні пізнавальні потреби та інтереси здобувачів освіти - виявляти прояви дискримінації за різними ознаками в освітньому середовищі
	Адаптація та модифікація змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі. Методи й прийоми роботи зі здобувачами освіти з ООП. Форми й методи підтримки здобувачів освіти з ООП	<i>Знати:</i> - основні способи адаптацій та модифікацій змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі; - методи й прийоми роботи зі здобувачами освіти з ООП. <i>Розрізняти:</i> - навчальні завдання для здобувачів освіти з ООП з наявними адаптаціями та модифікаціями. <i>Уміти:</i>

		- добирати доречні форми й методи підтримки здобувачів освіти з ООП; - здійснювати необхідні модифікації та адаптації завдань для здобувачів освіти з ООП
	Способи виявлення здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. Ресурси освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти	<i>Знати:</i> - різні способи виявлення здібностей, інтересів та можливостей здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - оцінювати ресурсний потенціал освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти; - добирати доцільні та ефективні методи й прийоми для розвитку особистості здобувача освіти; - добирати дидактичний матеріал, пристрої та обладнання відповідно до змісту навчального заняття, вікових та індивідуальних потреб здобувачів освіти для їхнього розвитку
4.2. Організація безпечного освітнього середовища	Вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни. Сучасні проблеми й основні завдання безпеки життєдіяльності. Ознаки психологічно комфортних умов освітнього середовища. Протидія булінгу. Регуляція й узгодженість функцій організму дитини та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем.	<i>Знати:</i> - вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти; - основні методи й системи безпечної життєдіяльності; - способи протидії булінгу; - особливості здорового харчування; - методи профілактики захворювань. <i>Розуміти:</i> - складники здоров'я людини;

	Основні причини травматизму й методи запобігання йому. Складники здоров'я людини. Вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших чинників виробничого середовища на організм людини та її працездатність. Здорове харчування. Здоровий спосіб життя	- вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність; - основні причини травматизму й методи запобігання йому; - суть поняття «булінг». <i>Уміти:</i> - визначати вплив чинників ризику на здоров'я людини; - оцінювати освітнє середовище щодо його відповідності вимогам до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - уживати профілактичних заходів, спрямованих на збереження здоров'я здобувачів освіти
	Способи запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - наслідки поширення шкідливих звичок; - способи запобігання поширенню шкідливих звичок. <i>Уміти:</i> - планувати й організовувати профілактичну роботу для запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти
	Вимоги до дотримання техніки безпеки й організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом. Пожежна безпека й система заходів, що запобігають пожежам і вибухам. Правила евакуації людей під час виникнення пожежі. Надзвичайні ситуації:	<i>Знати:</i> - вимоги до дотримання техніки безпеки щодо попередження ураження людей електричним струмом; - правила евакуації людей під час виникнення пожежі; - типи, види та рівні надзвичайних ситуацій; - засоби збереження життя, здоров'я й захисту дітей в умовах загрози виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій;

	класифікація, наслідки, алгоритми дій	- алгоритми дій в умовах надзвичайних ситуацій. <i>Уміти:</i> - визначати систему заходів, що запобігають пожежам і вибухам; - дотримуватися правил протипожежної безпеки й навчати здобувачів освіти дотримуватися цих правил; - діяти в умовах надзвичайних ситуацій
	Ознаки погіршення стану людини, зокрема пов'язані із впливом зовнішніх чинників. Правила надання домедичної допомоги	<i>Знати:</i> - правила надання домедичної допомоги. <i>Розрізняти:</i> - ознаки погіршення стану людини, зокрема спричинені зовнішніми чинниками й гострими чи хронічними захворюваннями. <i>Уміти:</i> - ідентифікувати ознаки погіршення стану людини, які вказують на загрозу здоров'ю та/або життю; - надавати домедичну допомогу (за потреби).

Генеральний директор директорату шкільної освіти

Михайло АЛЛОХІН

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і
науки України
26.06.2025 № 933

**Програма незалежного тестування фахових знань і вмінь учителів навчальних предметів
(інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі
«Суспільствознавство» закладів загальної середньої освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму призначено для оцінювання фахових знань і вмінь учителів навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство» закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) шляхом незалежного тестування в межах сертифікації педагогічних працівників.

Програму укладено відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225 (далі – Професійний стандарт), державних стандартів середньої освіти.

Незалежне тестування є одним з трьох інструментів сертифікації вчителів ЗЗСО та застосовується для перевірки фахових знань і вмінь як складників компетентностей учителів навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство» ЗЗСО відповідно до трудових функцій (навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів), партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, провадження освітнього процесу) згідно з Професійним стандартом.

Метою незалежного тестування є оцінювання фахових знань і вмінь, необхідних для виконання трудових функцій учителів навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство» згідно з Професійним стандартом, а саме:

- здатності забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;
- здатності формувати і розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;

- здатності моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами середньої освіти;
- здатності формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності й наскрізні вміння, визначених державними стандартами середньої освіти;
- здатності здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;
- здатності добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;
- здатності орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;
- здатності ефективно використовувати наявні й створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;
- здатності використовувати цифрові технології в освітньому процесі;
- здатності визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;
- здатності використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної оцінки, я-ідентичності;
- здатності формувати мотивацію здобувачів освіти та організовувати їхню пізнавальну діяльність;
- здатності формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;
- здатності усвідомлювати особисті відчуття, почуття й емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;
- здатності конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;
- здатності усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;
- здатності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі здобувачами освіти в освітньому процесі;
- здатності залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;
- здатності працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;
- здатності створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища;
- здатності до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;
- здатності забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;

- здатності організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу;
- здатності здійснювати профілактично-просвітницьку роботу зі здобувачами освіти та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;
- здатності формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя;
- здатності зберігати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності;
- здатності надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;
- здатності прогнозувати результати освітнього процесу;
- здатності планувати освітній процес;
- здатності організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності організовувати різні види й форми навчальної і пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
- здатності організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;
- здатності аналізувати результати навчання здобувачів освіти;
- здатності формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Програму структуровано відповідно до трудових функцій, визначених Професійним стандартом: провадження освітнього процесу, навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів); партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища. Кожен розділ програми містить підрозділи, що відповідають компетентностям учителів навчальних предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство» ЗЗСО згідно з Професійним стандартом.

Перший розділ «Проведення освітнього процесу» містить підрозділи:

- планування й прогнозування освітнього процесу;
- вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища;
- оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Другий розділ «Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)» містить підрозділи:

- комунікація державною мовою з дотриманням норм української літературної мови;
- зміст громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство», визначений державними стандартами середньої освіти;
- методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»;
- створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів (інтегрованих курсів).

Третій розділ «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу» містить підрозділи:

- психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення пізнавальних процесів дітей середнього й старшого шкільного віку;
- розвиток емоційно-етичної компетентності вчителя;
- суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу.

Четвертий розділ «Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища» містить підрозділи:

- організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання;
- організація безпечного освітнього середовища.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Назва підрозділу	Зміст матеріалу	Фахові знання й уміння (складники компетентностей)
I. ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
1.1. Планування й прогнозування освітнього процесу	Вимоги до визначення мети й завдань навчальних занять (уроків та інших форм організації освітнього процесу) (далі – навчальних занять), засоби досягнення цих вимог. Цілі навчання в когнітивній сфері: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання, творчість	<i>Знати:</i> - основні вимоги до визначення мети і завдань навчальних занять. <i>Уміти:</i> - проєктувати мету й очікувані результати навчального заняття відповідно до його теми й потреб здобувачів освіти; - моделювати мету й завдання навчальних занять на діагностико-прогностичній основі; - визначати мету й очікувані результати різних етапів опанування змісту освіти
	Календарно-тематичний план; план-конспект навчального заняття, індивідуальний план професійного саморозвитку вчителя. Складники плану навчального заняття: послідовність видів діяльності, спрямована на інтеграцію комунікативних умінь, види діяльності, які формують/поглиблюють знання й розвивають відповідні компетентності. Планування видів діяльності на навчальному занятті, які	<i>Знати:</i> - базові види/типи планування освітнього процесу й основні вимоги до них; - варіативність навчальних занять у середній школі. <i>Уміти:</i> - визначати складники календарно-тематичного плану на навчальний рік; плану-конспекту навчального заняття; - визначати в плані-конспекті навчального заняття альтернативні види роботи, розраховані на незаплановану реакцію здобувачів освіти та/або зміну навчальної ситуації; - аналізувати плани-конспекти навчальних занять на

	враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти, сприяють розвитку наскрізних умінь. Варіативність структури навчальних занять	предмет наявності видів діяльності, що враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти
1.2. Вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища	Нормативні документи, що регламентують діяльність учителя закладу загальної середньої освіти (зокрема закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»; Концепція «Нова українська школа», державні стандарти середньої освіти, типові освітні програми для ЗЗСО). Нормативно-правова база організації освітнього процесу на рівні середньої освіти. Зміст громадянської та історичної галузі державних стандартів середньої освіти: характеристика змісту навчання, компетентнісний потенціал галузі, вимоги до обов'язкових результатів навчання та орієнтири для оцінювання їх	<i>Знати:</i> - вимоги нормативних документів до планування та здійснення освітнього процесу на рівні середньої освіти. <i>Уміти:</i> - аналізувати нормативні документи з метою дотримання їх вимог у професійній діяльності
	Форми організації освітнього процесу. Форми організації навчальної діяльності	<i>Знати:</i> - структуру навчальних занять; - особливості складання планів-конспектів навчальних занять; - різні форми організації освітнього процесу та навчальної діяльності здобувачів освіти на середньої

		освіти. <i>Уміти:</i> - визначати тему навчального заняття відповідно до навчальної програми; - добирати форми роботи в асинхронному та синхронному режимах під час дистанційного навчання
	Вимоги до освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний інтелектуальний, творчий і духовний розвиток здобувачів освіти. Обладнання для забезпечення освітнього процесу в НУШ. Навчальні осередки в освітньому середовищі НУШ	<i>Знати:</i> - вимоги до організації освітнього середовища; - призначення й оснащення навчальних осередків НУШ. <i>Визначати:</i> - компоненти освітнього середовища, необхідні для реалізації державних стандартів середньої освіти. <i>Добирати:</i> - дидактичні матеріали та засоби для навчальних занять; - матеріали для створення навчальних осередків у класі
1.3. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти	Основні функції оцінювання. Вербальне та рівневе оцінювання. Формувальне й підсумкове оцінювання. Критерії формувального оцінювання. Критерії підсумкового оцінювання. Види та форми робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти. Педагогічна діагностика.	<i>Знати:</i> - основні функції оцінювання; - види та форми робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти; - характеристики рівнів оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти; - загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i> - сутність і мету формувального оцінювання;

	Методи й прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти. Методи й прийоми само- та взаємооцінювання здобувачами освіти навчальних результатів	- способи й засоби оцінювання компетентностей здобувачів освіти; - способи надання конструктивного зворотного зв'язку здобувачам освіти. <i>Уміти:</i> - визначати мету педагогічної діагностики; - інтерпретувати результати педагогічної діагностики; - визначати критерії та показники формувального оцінювання; - визначати труднощі в реалізації мети навчання, виховання й соціалізації здобувачів освіти, - визначати способи подолання цих труднощів; - визначати типові труднощі та помилки здобувачів освіти; - розрізняти завдання та прийоми роботи на навчальних заняттях, які може використовувати вчитель для здійснення здобувачами освіти рефлексії навчальної діяльності; - визначати різні методи та прийоми для здійснення здобувачами освіти рефлексії їхньої навчальної діяльності (самостійно та/або за підтримки вчителя). <i>Добирати:</i> - зміст, методи, форми і засоби оцінювання навчальних досягнень відповідно до вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - засоби контролю відповідно до типу/мети педагогічної діагностики; - завдання (або роботи) для визначення рівня сформованості компетентностей здобувачів освіти; - інструментарій формувального та підсумкового
--	--	---

		оцінювання здобувачів освіти; - засоби самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти; - ефективні методи й прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти; - ефективні методи й прийоми самооцінювання здобувачами освіти результатів навчання; - різноманітні форми роботи, які забезпечують умови для проведення здобувачами освіти взаємооцінювання навчальних результатів; - інструменти оцінювання різних видів навчальної діяльності
II. НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРЕДМЕТІВ (ІНТЕГРОВАНІХ КУРСІВ)		
2.1. Комунікація державною мовою з дотриманням норм української літературної мови	Особливості функціонування української мови як державної, її комунікативно-соціальні функції. Статус української мови як державної, мов національних меншин (корінних народів). Терміни й професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні. Норми культури мовлення в професійному спілкуванні. Інтонаційні та позамовні засоби виразності. Мовленнєві жанри педагогічного спілкування. Комунікація: комунікативна взаємодія; ситуація спілкування; комунікативні наміри співрозмовників; типові стратегії	<i>Володіти:</i> - базовими мовознавчими знаннями в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності; - навичками культури мовлення й нормами української літературної мови; - інтонаційними та позамовними засобами виразності; - базовими знаннями з мовного законодавства України. <i>Знати:</i> - терміни та професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні; - основні правила етики ділового спілкування; - типові стратегії мовленнєвої взаємодії в професійному спілкуванні. <i>Уміти:</i> - добирати доречні мовні засоби (лексичні, граматичні), зважаючи на контекст, стиль, тип, жанр

	мовленнєвої взаємодії; соціокультурні норми спілкування; принципи етики спілкування	мовлення тощо; - виявляти помилки в написаному й пропонувати доцільні варіанти поліпшення (редагування) тексту; - виявляти комунікативні наміри мовця (мету мовлення), виражені прямо й опосередковано; - знаходити в тексті/текстах потрібну інформацію, виражену як прямо, так і опосередковано; - визначати комунікативну доцільність використання мовленнєвих жанрів у різних мовленнєвих (педагогічних) ситуаціях; - дотримуватись етики педагогічного спілкування; - дотримуватися соціокультурних норм у професійному спілкуванні
2.2. Зміст громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі "Суспільствознавство", визначений державними стандартами середньої освіти	Історія як наука. Спеціальні історичні дисципліни: археологія, генеалогія, джерелознавство, історична демографія, історична хронологія, історична картографія, нумізмати́ка, палеографія, сфрагі́стика, топоні́міка та ін. Світова історія та історія України. Історичний час. Літочислення. Періодизація історії. Культурно-історичні епохи: давня історія (первісність, античність), середньовіччя, модерна історія (ранньо- і пізньоновий час, новітня історія). Сучасність. Періодизація історії України. Історичний простір. Історична мапа:	<i>Знати:</i> - сутнісний зміст понять, які використовують для характеристики та інтерпретації подій, явищ і процесів; - хронологічні межі й ознаки культурно-історичних епох (античності, середньовіччя, нового й новітнього часу); - напрями міграцій на теренах Євразії в різні історичні періоди; - загальні економічні закони й закони товарного виробництва (ринкової економіки), шляхи та центри світової торгівлі різних епох; - винаходи й наукові відкриття, які спричинили якісні зміни в способі життя, господарюванні, соціальній стратифікації та політичному житті спільнот, які проживали в Європі, зокрема в Україні; - види й сутнісний зміст соціальних норм,

картографічне зображення та легенда. Історичні мапи України. Історичні джерела. Класифікація історичних джерел: речові, словесні (усні та письмові), зображальні (візуальні), звукові (фонічні), поведінкові, конвенціональні та ін. Історична пам'ятка. Теорія та методологія історії. Історичні поняття, факти, закономірності. Методи історичного дослідження. Усна історія. Людина і природа: творення соціоприродного середовища; формування і розселення людини; освоєння і перетворення людиною природи в минулому й теперішньому; освоєння нових просторів; сталий розвиток, глобальні проблеми людства, зелене споживання. Людина і світ матеріальних речей: виробництво та споживання в різні історичні епохи; матеріали й технології; знаряддя праці й предмети побуту; науково-технічні винаходи; умови життя і праці в місті та селі; урбанізація; матеріальна культура аграрного, індустріального й постіндустріального суспільств; науково-технічний прогрес,	характерних для різних епох і притаманних сучасному суспільству; - час існування й територіальні межі археологічних культур на теренах України, територіально-політичних утворень (військово-політичних союзів, полісів, держав) на теренах Євразії та Північної Африки від античності до сьогодення; - утворення держав імперського типу та їхні колоніальні володіння; - військово-політичні конфлікти, які суттєво змінили кордони держав і конфігурацію сил у Європі та світі загалом; - ознаки й сутність держави, права, правовідносин, правопорушень, юридичної відповідальності; - ознаки й сутність правової держави, соціальної держави й громадянського суспільства; - права людини й права дитини, покоління прав людини, механізми захисту прав і свобод людини; - положення Конституції України як Основного закону держави, конституційні права і свободи та обов'язки людини й громадянина; - назви, сутнісні ознаки й духовні центри світових релігій, християнських конфесій, поширених в Україні в різні епохи; - основоположні ідеї/принципи консерватизму, націоналізму, лібералізму й соціалізму, теорії «інтегрального націоналізму», постулатів нацизму, комунізму, маоїзму, рашизму; - ідейні засади й характерні риси авторитарних і демократичних політичних режимів XX - початку
---	--

	роботизація, особливості різних економічних систем, постіндустріальна/інформаційна економіка. Людина і суспільство: соціум і спільноти: родини, стани, класи, нації; культурні, релігійні, етнічні та інші групи; взаємодія людей, інтереси й цінності, ідентичність і гідність людини; патріотизм; культура й цивілізація; толерантність та інклюзія; конфлікти та вирішення їх. Соціальні норми, соціальні відносини: економічні, політичні, правові, моральні тощо; традиційні й сучасні суспільства, громадянське суспільство. Сучасні соціокультурні феномени (онлайн-спільноти, субкультури, лідери думок тощо). Інформація і медіа, медіаповідомлення, медіаграмотність. Стандарти подання інформації. Інформаційні війни, їхні методи й цілі. Добір джерел інформації. Аналіз медіаповідомлень. Медіакомунікація. Медіатекст як історичне джерело. Становище жінки й чоловіка в історії та сучасному суспільстві, права спільнот і рівність, підприємливість і фінансова грамотність, фінансова	XXI ст.; - назви, мету й час існування українських культурних, освітніх, громадських, політичних та інших організацій, груп XIX - XX ст.; - назви, базові ідеї та час створення юридичних і політичних документів, наукових праць і витворів національної культури, що відіграли визначальну роль в економічному й суспільному житті населення України в різні історичні епохи; - базові художні принципи провідних мистецьких напрямів/течій різних культурно-історичних епох і сучасності; - біографічні відомості персоналій, які відіграли ключову роль в соціально-економічному, політико-правовому й культурному житті України в різні епохи; - Цілі сталого розвитку ООН. <i>Розуміти:</i> - сутність теорій походження людини; - роль когнітивної, аграрної, промислової та інформаційної революцій в розвитку людства; - концептуальні засади цивілізаційних та формаційної теорій, зокрема теорій постіндустріального, інформаційного суспільства; - характер давніх і сучасних цивілізацій Євразії та Америки; - зумовленість густоти zalюднення України, інших країн світу природно-географічними та економічними, історичними й історико-політичними чинниками;
--	--	--

	безпека, постіндустріальне/інформаційне суспільство, глобалізація, міграція. Людина і влада: політична організація суспільства; метрополії та колонії; імперії та національні держави; демократія, її переваги й ризики, форми демократії (пряма, представницька); електронна демократія, самоврядування; верховенство права; права й свободи людини, протидія дискримінації; права дитини; громадянство; революції та реформи; протестні рухи, національний рух, дисидентський рух. Міжнародні відносини, міжнародні й неміжнародні збройні конфлікти, міжнародні інтеграційні об'єднання, міжнародне гуманітарне право, міжнародні стандарти захисту прав людини, механізми захисту прав людини й прав дитини, історія боротьби за права людини. Перша і Друга світові війни, холодна війна, гібридні війни, міжнародні злочини, проблема тероризму, демократія і тоталітаризм, деколонізація і розвиток національних держав. Держава. Функції держави. Форми	- вплив природно-географічних, економічних і суспільно-політичних змін на суспільну свідомість і повсякдення людей; - еволюцію державницьких ідей і відмінність між різними формами державності; - значення культурних досягнень Сходу для формування європейського культурного простору в різні епохи; - історію України як частину світової історії; - виклики, породжені розміщенням України в зоні цивілізаційного перехрестя (Великого фронтиру); - гіпотези походження й уживання назв "Русь" і «Україна»; - взаємопов'язаність і взаємозалежність процесів господарського, соціального, політичного й культурного життя України з народами Середземноморського регіону; - тенденції розвитку української економіки й суспільства в різні культурно-історичні епохи; - основні напрями/стилі культури, базові художні принципи провідних мистецьких течій сучасності; - Русь як середньовічну монархію імперського типу, її місце серед європейських держав; - інкорпорацію (включення) руських земель до складу сусідніх держав як династичне успадкування та/або територіальні здобутки; - процес формування уявлень про окремішність русько-української спільноти; - Великі географічні відкриття як просторове розширення впливу європейської цивілізації на світ і
--	--	---

	державного правління: монархія (теократична, абсолютна, парламентська тощо), республіка (президентська, парламентська тощо). Форми державного устрою: унітарний, федеративний, конфедеративний. Державний режим: автократичний (персоналістський та інституційний) і демократичний (ліберальний, радикальний, консервативний). Правова держава. Соціальна держава. Право. Законодавство: закони та підзаконні акти. Реалізація права: правовідносини; правопорушення; юридична відповідальність. Правовий режим надзвичайного стану. Правовий режим воєнного стану. Державотворчі процеси на українських землях у XX - на початку XXI ст Людина і світ уявлень та ідей: світогляд і цінності, ідентичність та основи її формування, наука й мистецтво; історія ідеологій і політичних течій, їхній вплив на людину й суспільство; релігія, міфи, символи; образи минулого, теперішнього й майбутнього в суспільній думці, прогнозування	його наслідки; - процес поділу світу на національні держави й утвердження в міжнародних відносинах принципу державного суверенітету, суперечності міжнародних відносин різних епох; - історичне значення революційних подій в Україні (Козацької революції середини XVII ст., Української революції 1917 - 1921 рр., Революції гідності 2013 - 2014 рр.); - колонізацію Російською імперією Півдня України як знищення, привласнення, використання наявної на тих землях козацької, кримськотатарської, турецької інфраструктури, господарства, здобутків; - сутність і механізми імперської політики російщення України в новий і новітній часи; - динаміку, напрями й здобутки науково-технічних революцій в XIX - XXI ст.; - XIX століття як час суспільної модернізації, соціальних і національних рухів у Європі; - тенденції та суперечності соціально-економічної та суспільно-політичної модернізації України; - спрямованість українського руху XIX - XX ст. на формування модерної нації; - роль інтелігенції в розвитку українського національного руху й осучасненні (модернізації) суспільства; - механізми участі громадян у суспільно-політичному й державному житті України; - значення національної пам'яті та її вплив на суспільно-політичні процеси;
--	---	---

	розвитку подій і процесів, популізм, культура й релігія в сучасному світі	- суперечності розвитку української культури під впливом модернізаційних процесів і політики Російської та Австрійської імперій; - розпад імперій і утворення національних держав як провідну тенденцію ХХ ст.; - сутність протистояння між авторитарними й демократичними політичними режимами новітнього часу; - світоглядне наповнення тоталітарних ідеологій, їхню спрямованість проти інтересів людини й засад людяності; - імперський характер політичного режиму СРСР/СРСР, результати більшовицької реімперіалізації, особливості статусу УРСР як її продукту; - спрямованість імперської цензури на території України на перешкоджання розвитку українського національного руху, приховування злочинів авторитарних/тоталітарних режимів; - наслідки перебування України в складі СРСР/СРСР: масштаби територіальних, людських, духовних, культурних втрат; - Голодомор 1932 - 1933 рр. як геноцид українського народу; штучний характер масових голодів в Україні 1920 - 1940-х рр. та їхні наслідки; - Голокост (Шоа) як геноцид єврейського народу, український контекст; - мету й напрями руху опору комуністичному й нацистському режимам в Україні та в інших європейських державах;
--	--	--

		- закономірності процесів розпаду ССРСР/СРСР як імперії та відродження національної держави Україна; - роль громадянського суспільства в розвитку української держави й забезпеченні її обороноздатності; - вплив пропаганди на суспільні настрої та історичні процеси; - характер воєн, що в різний час змінили конфігурацію сил у Європі та світі загалом; - російсько-українську війну як справедливу, визвольну для України, несправедливу, загарбницьку для Росії; - роль видатних особистостей, історичних постатей у минулому й сьогоденні України та світу; - мету, принципи та механізми діяльності Ліги Націй та ООН, спеціалізованих організацій під егідою ООН, критерії ефективності діяльності ООН; - значення «Загальної декларації прав людини» (1948 р.) і міжнародних пактів про права людини (1966 р.) й дитини (1989 р.); - вплив інформаційних процесів у минулому й сьогоденні на історичні події та розвиток суспільства; - фундаментальні цінності академічної доброчесності й основні принципи й процедури авторського права. <i>Уміти:</i> - застосовувати відповідний поняттєвий апарат для опису, характеристики, пояснення економічного й суспільного розвитку людських спільнот, української нації; - визначати факт і судження в запропонованому
--	--	--

		тексті/медіатексті; - відстежувати перебіг історичних подій, явищ, процесів; - окреслювати просторові (територіальні) межі історичних подій, явищ і процесів, "читати" мапи та інші умовно графічні матеріали; - встановлювати взаємозв'язки між діяльністю людей та станом природного середовища в минулому й сьогодні, визначати природно-географічні чинники, що зумовили історичні події, явища, процеси; - характеризувати історико-географічні й економічні регіони, зовнішньоекономічні відносини, територіально-політичні системи національного й наддержавного рівнів, що існували в минулому, і сучасні; - визначати належність культурно-історичних пам'яток, господарських об'єктів до культурно-історичних епох, географічних, етнографічних та історичних регіонів, країн, цивілізацій; - виявляти вплив людських вчинків, суспільних ідей, технологічних змін на перебіг подій, явищ і процесів національної та світової історії; - розрізняти економічні, політичні, культурно-інтелектуальні чинники розвитку суспільства й виявляти їхні взаємовпливи; - визначати передумови, причини й наслідки подій, явищ і процесів національної та світової історії; - пов'язувати події, явища, процеси з певними історичними періодами, виокремлювати етапи історичних процесів, застосовувати критерії
--	--	--

		періодизації минулого; - класифікувати й аналізувати джерела історичної, економічної та соціально-політичної інформації, визначати період, епоху за історичними джерелами, установлювати достовірність і повноту джерела; - характеризувати інформацію за джерелом походження, часом і місцем виникнення й способом поширення в суспільстві; - ідентифікувати події та явища політичної, соціальної, економічної, культурно-інтелектуальної історії, історії повсякденності тощо на основі аналізу джерела; - добирати за різними критеріями потрібну історичну й соціальну інформацію, визначати придатність отриманої інформації для добору аргументів; - використовувати інформацію для пояснення історичних явищ, виникнення, розгортання, згасання історичних, економічних, соціально-політичних процесів; - узагальнювати й інтегрувати різні трактування історичних подій, явищ, процесів, оцінки діяльності історичних осіб; - оцінювати аргументованість суджень, висновків щодо історичних чи суспільних подій, явищ, процесів; - описувати, аналізувати, оцінювати різні інтерпретації історичних подій, явищ, процесів, діяльності історичних осіб, виявляти витoki й мотиви різних тлумачень історичної та суспільної інформації, медіатекстів;
--	--	--

		- розпізнавати тенденційну інформацію, виявляти суперечності, логічні й фактологічні помилки в описах минулого й сучасності; - співвідносити зміст тексту історичного джерела, медіатексту з історичним і культурним контекстом, світоглядною позицією автора; - пояснювати, як належність до різних спільнот та інші чинники впливають на формування поглядів і переконань людини; - обґрунтовувати необхідність поваги до власної гідності й гідності іншої особи, ідентифікувати порушення прав людини й прав дитини, пропонувати інструменти й механізми їх захисту в мирний час і в період збройних конфліктів; - пояснювати різницю між поколіннями прав людини, значущість прав людини для особи, групи людей і суспільства загалом; - характеризувати роль держави в забезпеченні прав людини й створенні умов для розвитку особистості; - виявляти порушення принципу недискримінації в повсякденному житті й медіатекстах; - тлумачити сутність принципів і механізмів демократії, пояснювати її цінність і ризики; - характеризувати засади діяльності й повноваження вищих органів державної влади, самоврядних територіальних спільнот, механізми їх формування в Україні; - аналізувати сучасне політичне, суспільне й культурне життя в Україні та світі й виявляти загрози для національної ідентичності, демократії та прав
--	--	---

		людини; - визначати причини виникнення й пропонувати можливі шляхи подолання глобальних проблем сучасності
2.3. Методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»	Педагогічні технології навчання предметів та (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство» Компетентнісний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи до навчання. Поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод». Класифікація педагогічних технологій. Особливості педагогічних технологій. Технологія розвитку критичного мислення. Технологія розвивального навчання. Проектна технологія. Ігрові технології. Технологія модульного навчання. Технологія дослідницького навчання. Методики активного навчання. Інтегроване навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції). Технологія дистанційного навчання: асинхронний і синхронний	<i>Знати:</i> - концептуальні засади компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого підходів до навчання; - дидактико-методичні вимоги до застосування педагогічних технологій у навчанні предметів та (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»; - види педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»; - функції педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»; - особливості дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах. <i>Розуміти:</i> - особливості різних підходів до навчання, зокрема компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого; - особливості педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі

	режими. Комп'ютерно-орієнтовані технології навчання. Елементи STEM-освіти	«Суспільствознавство»; - доцільність застосування технологій навчання залежно від умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо); - підходи до проєктування змісту та видів навчальної діяльності відповідно до конкретної педагогічної технології; - суть інтегрованого навчання. <i>Уміти:</i> - характеризувати різні підходи до навчання; - розрізняти поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод»; - доцільно добирати відповідну педагогічну технологію залежно від змісту й умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо); - визначати особливості інтегрованого навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції); - добирати доцільні методи навчання відповідно до педагогічної технології та мети й завдань навчального заняття, особливостей змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; -добирати і збалансовувати активності та матеріали відповідно до специфіки синхронного або асинхронного режиму дистанційного навчання
	Методики навчання предметів (інтегрованих курсів) громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»	<i>Знати:</i> - зміст і структуру історичної та громадянської/суспільствознавчої освіти за державними стандартами громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі

	Зміст і структура історичної та громадянської/суспільствознавчої освіти за державними стандартами громадянської та історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство». Компетентнісний потенціал громадянської та історичної освітньої галузі. Типова освітня програма. Типові навчальні плани. Модельні навчальні програми предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі. Навчальні програми предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Формування/розвиток предметних і ключових компетентностей у навчанні предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Методи й прийоми навчання предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Організація активного навчання й розвиток критичного мислення на навчальних заняттях з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Самостійна пізнавальна діяльність здобувачів освіти, зокрема навчально-	«Суспільствознавство»; - потенціал предметів і курсів освітньої галузі у формуванні/розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти; - зміст і структуру Типової освітньої програми й Типового навчального плану; - принципи й структуру побудови модельних навчальних програм з предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі; - принципи розроблення навчальних програм з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - зміст історичної предметної компетентності (хронологічна просторова інформаційна, логічна, аксіологічна компетенції); - основні методи і прийоми навчання предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - методи й прийоми активного навчання й розвитку критичного мислення на навчальних заняттях з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - особливості самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти, зокрема й навчально-дослідницької, з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - структуру історичних знань; - основні форми організації навчання з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - типи й види навчальних занять; - етапи навчальних занять з предметів та інтегрованих курсів громадянської та історичної освітньої галузі; - вимоги до навчального заняття;
--	---	---

	дослідницька, на заняттях з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Структура історичних знань (факт, подія, явище, процес, закономірність, передумови, причини, привід, наслідки, значення, поняття, судження, умовиводи). Формування історичних і громадянськознавчих/суспільствознавчих понять у навчанні предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Форми організації навчання з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Типи й структура навчальних занять. Етапи навчального заняття. Вимоги до навчального заняття з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. Сучасні засоби навчання. Позакласна робота з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі та її форми	- засоби навчання та їх класифікацію. <i>Розуміти:</i> - нормативно-правове забезпечення навчання історії та громадянської/суспільствознавчої освіти; - особливості створення навчальної програми предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - сутність методів і прийомів навчання предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - сутність методів розвитку критичного мислення на заняттях з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - методiku організації самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти, зокрема навчально-дослідницької; - особливості формування понять з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - особливості навчальних занять різних типів з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - основні етапи навчального заняття; - сучасні вимоги до проведення навчального заняття з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - правила використання наочності на заняттях з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - зміст, роль та форми позакласної роботи з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі. <i>Уміти:</i> - диференціювати поняття: типова освітня програма, модельна навчальна програма, навчальна програма; - аналізувати модельні навчальні програми з предметів (інтегрованих курсів) громадянської та
--	---	--

		історичної освітньої галузі та/або освітньої галузі «Суспільствознавство»; - розвивати ключові й предметні компетентності здобувачів освіти в навчанні предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - добирати і застосовувати методи й прийоми навчання з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - визначати тип і вид навчального заняття з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; формулювати його мету й завдання; - добирати засоби навчання й дидактичний матеріал для предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі; - організовувати позакласну роботу з предметів та інтегрованих курсів освітньої галузі
2.4. Створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів (інтегрованих курсів)	Цифрове забезпечення освітнього процесу Цифрові пристрої (зокрема персональний комп'ютер, мультимедійна дошка, принтер тощо), їхнє призначення та взаємодія. Розпізнавання й усунення елементарних несправностей цифрових пристроїв. Базове програмне забезпечення. Поняття про операційну систему, її основні об'єкти та операції з ними. Прикладне програмне забезпечення (текстовий процесор, редактор	<i>Знати:</i> - призначення та правила експлуатації цифрових пристроїв; - вимоги до організації цифрових робочих місць; правила техніки безпеки й санітарно-гігієнічні вимоги щодо використання комп'ютерної техніки; - види програмного забезпечення; - об'єкти операційних систем (файл, папка, ярлик, дерево файлів), алгоритми виконання операцій з ними; - об'єкти текстового процесора, редактора презентацій, табличного процесора, алгоритми виконання операцій з ними <i>Розуміти:</i>

	презентацій, табличний процесор), їх основні об'єкти та виконання основних операцій з ними. Комп'ютерні мережі, їх складники. Структура локальної мережі закладу освіти. Обліковий запис користувача. Доступ до мережевих ресурсів (даних, пристроїв) та відповідні права	- призначення та обмеженість цифрових пристроїв, їх взаємодію у комп'ютерній системі. <i>Уміти:</i> - розпізнавати елементарні несправності комп'ютерних систем (пристроїв і програм); - використовувати комп'ютерні мережі в освітньому процесі
	Електронні (цифрові) освітні ресурси (ЕОР) для організації навчальних занять Класифікація і призначення електронних (цифрових) ресурсів (ЕОР). Визначення, цінування, добір ЕОР. Правила й норми академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР. Можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії (Google Workspace for Education, Office 365 for Education). Упровадження систем штучного інтелекту в освітній процес	<i>Знати:</i> - основні типи й призначення ЕОР; - типи дозволів на використання спільних ресурсів і правила надання їх; - правила й норми академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР. <i>Розуміти:</i> - можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії, для організації спільної роботи, проведення опитувань (Google Workspace for Education, Office 365 for Education); - можливості цифрових освітніх платформ, онлайн-сервісів і систем штучного інтелекту в освітньому процесі. <i>Уміти:</i> - добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти ЕОРи, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей здобувачів освіти, їхніх потреб і рівня підготовки, форми навчання; - добирати цифрові освітні платформи та онлайн-

		сервіси та інструменти на основі систем штучного інтелекту; -дотримуватися вимог авторського права на використання та модифікацію електронних (цифрових) освітніх ресурсів
	Безпека в цифровому освітньому середовищі Персональні та корпоративні дані, конфіденційність їх. Небезпеки та ризики в цифровому просторі. Кібербезпека. Відповідальна й безпечна поведінка в цифровому просторі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних та електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист від небажаного контенту	<i>Знати:</i> - сутність понять «публічна інформація», «приватна інформація», «конфіденційна інформація»; - основні види небезпек та ризиків, ознаки кібератак, онлайн-злочинів, методи захисту від них; - основні правила безпечної поведінки в цифровому просторі; - вікові обмеження на перегляд сторінок і створення облікових записів; - правила мережевого етикету. <i>Розуміти:</i> - основні положення нормативних документів щодо захисту персональних даних і кібербезпеки. <i>Уміти:</i> - визначати ризики в разі невиконання політики безпеки; - створювати надійні паролі; - відрізнити довірені інформаційні джерела від шахрайських
III. ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
3.1. Психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення	Психологічні особливості дітей середнього й старшого шкільного віку: почуття дорослості, потреба в самоствердженні. Суспільно корисна діяльність дітей середнього й	<i>Знати:</i> - вікові особливості дітей середнього й старшого шкільного віку: потреби, особливості мотиваційної сфери. <i>Розуміти:</i>

пізнавальних процесів дітей середнього й старшого шкільного віку	старшого шкільного віку і ставлення до навчання. Розвиток самосвідомості в дітей середнього й старшого шкільного віку (самопізнання, самооцінка). Особливості мотиваційної сфери дітей середнього й старшого шкільного віку (потреба в самореалізації). Вибір особистісного і професійного шляху як особливість соціальної ситуації розвитку дітей старшого шкільного віку. Внутрішня особистісна позиція старшокласника. Розвиток самосвідомості дітей старшого шкільного віку: відкриття неповторного внутрішнього світу, формування цілісного уявлення про себе. Потреба самовираження як особливість мотиваційної сфери особистості в дітей старшого шкільного віку.	- чинники впливу на розвиток самосвідомості в дітей середнього й старшого шкільного віку - особливості формування соціальних і моральних якостей особистості дитини. <i>Уміти:</i> - вибирати способи мотивації здобувачів освіти до навчання і розвитку; - аналізувати результати спостережень/опитувань/бесід/анкетувань для визначення соціальних, навчальних потреб здобувачів освіти, зокрема й здобувачів освіти з ООП
	Види самооцінки та способи визначення її рівня. Стратегії формування позитивної самооцінки здобувачів освіти. Способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів освіти; - способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - визначати рівень самооцінки здобувачів освіти за допомогою інтерпретації результатів відповідної психолого-педагогічної діагностики;

		- вибирати стратегії навчання, які сприятимуть формуванню позитивної самооцінки здобувачів освіти; - створювати умови для формування позитивної самооцінки здобувачів освіти
	Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей середнього й старшого шкільного віку (сприймання, увага, пам'ять, уява, мислення тощо). Особливості клінового типу мислення. Пізнавальна самодіяльність як особливість пізнавальних процесів у дітей середнього й старшого шкільного віку. Особливості пізнавальної сфери в дітей старшого шкільного віку: становлення індивідуального стилю інтелектуальної діяльності	<i>Знати:</i> - вікові особливості пізнавальної діяльності дітей середнього й старшого шкільного віку. <i>Розуміти:</i> - роль індивідуалізації в освітньому процесі дітей середнього й старшого шкільного віку. <i>Уміти:</i> - визначати індивідуальні особливості сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти; - забезпечувати умови для пізнавальної самодіяльності здобувачів освіти
3.2. Розвиток емоційно-етичної компетентності вчителя	Емоційний інтелект, складники його та умови розвитку. Причини виникнення й особливості вияву різних видів емоцій і почуттів. Способи емоційної саморегуляції й подолання стресу	<i>Знати:</i> - причини виникнення стресових ситуацій і професійного вигорання; - способи самозбереження психічного здоров'я. <i>Уміти:</i> - сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу; - застосовувати практики емоційної саморегуляції; - добирати ефективні способи запобігання професійному вигоранню

	Стратегії, методи й прийоми ненасильницької комунікації. Правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу. Різновиди конфліктів між учасниками освітнього процесу. Причини виникнення та способи подолання конфліктів між учасниками освітнього процесу	<i>Знати:</i> - правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу; - способи запобігання виникненню конфліктних ситуацій між учасниками освітнього процесу. <i>Уміти:</i> - розпізнавати випадки порушення прав дитини й громадянина України; - застосовувати методики й стратегії ненасильницької комунікації; - поважати права учасників освітнього процесу; - комунікувати з учасниками освітнього процесу з повагою до суспільних цінностей
	Основні положення Декларації прав дитини. Загальна Декларація прав людини. Основні правила етики ділового спілкування	<i>Знати:</i> - принципи Декларації прав дитини; - основні положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. <i>Уміти:</i> - застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав та прав здобувачів освіти під час освітнього процесу
3.3. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу	Педагогічна взаємодія, форми взаємодії здобувачів освіти й учителя. Діалог зі здобувачами освіти як засіб партнерської взаємодії. Партнерство. Технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі (гуманно-особистісна технологія, педагогіка	<i>Знати:</i> - технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі; - методи, форми й засоби навчання й забезпечення взаємодії під час освітнього процесу. <i>Розуміти:</i> - суть понять «педагогічна взаємодія», «партнерство». <i>Уміти:</i> - добирати питання для навчального діалогу зі

	співробітництва й технологія індивідуалізації навчання).	здобувачами освіти як засобу партнерської взаємодії; - визначати й добирати доцільні способи взаємодії здобувачів освіти й учителя
	Повноваження вчителя у взаємодії з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. Особливості комунікації вчителя з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. Партнерська взаємодія вчителя й батьків (інших законних представників) здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - основні форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i> - особливості комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - наслідки застосування тієї чи іншої форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - суть партнерської взаємодії з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - визначати повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - визначати засоби для налагодження ефективної комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти, зокрема й через інтернет-ресурси
	Принципи командної взаємодії в професійному середовищі. Завдання й функції членів команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП	<i>Знати:</i> - основні принципи командної взаємодії; - обов'язки та повноваження постійних і залучених членів команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП;

		- методи педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП в освітньому процесі
IV. УЧАСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА		
4.1. Організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання	Механізми надання додаткової підтримки: асистент учителя, індивідуальна програма розвитку. Особливості роботи з дітьми із порушеннями психофізичного розвитку. Умови функціонування інклюзивного освітнього середовища в класі. Урахування принципів інклюзивної освіти та недискримінаційного підходу	<i>Знати:</i> - особливості навчання й розвитку здобувачів освіти з ООП; - принципи добирання дидактичних матеріалів для здобувачів освіти з ООП; - методи й форми роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; - прийоми створення психологічно комфортних умов освітнього процесу; - маркери для визначення освітніх труднощів I рівня. <i>Розрізняти:</i> - різноманітні педагогічні технології навчання здобувачів освіти з ООП. <i>Розуміти:</i> - роль асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі; - необхідність урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти в процесі створення інклюзивного освітнього середовища; - суть недискримінаційного підходу в освітньому середовищі. <i>Уміти:</i> - аналізувати індивідуальний навчальний план, індивідуальну навчальну програму як складники Індивідуальної програми розвитку здобувачів освіти з ООП;

		- визначати індивідуальні пізнавальні потреби та інтереси здобувачів освіти; - виявляти прояви дискримінації за різними ознаками в освітньому середовищі.
	Адаптація та модифікація змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі. Методи й прийоми роботи з здобувачами освіти з ООП. Форми й методи підтримки здобувачів освіти з ООП	<i>Знати:</i> - основні способи адаптацій та модифікацій змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі; - методи й прийоми роботи зі здобувачами освіти з ООП. <i>Розрізняти:</i> - навчальні завдання для здобувачів освіти з ООП з наявними адаптаціями та модифікаціями. <i>Уміти:</i> - добирати доречні форми й методи підтримки здобувачів освіти з ООП; - здійснювати необхідні модифікації та адаптації завдань для здобувачів освіти з ООП
	Способи виявлення здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. Ресурси освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти середнього й старшого шкільного віку	<i>Знати:</i> - різні способи виявлення здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - оцінювати ресурсний потенціал освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти; - добирати доцільні та ефективні методи й прийоми для розвитку особистості здобувача освіти - добирати дидактичний матеріал, пристрої та обладнання відповідно до змісту навчального заняття,

		вікових та індивідуальних потреб здобувачів освіти для їхнього розвитку
4.2. Організація безпечного освітнього середовища	Вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни. Сучасні проблеми й основні завдання безпеки життєдіяльності. Ознаки психологічно комфортних умов освітнього середовища. Протидія булінгу. Регуляція й узгодженість функцій організму дитини та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем. Основні причини травматизму й методи запобігання йому. Складники здоров'я людини. Вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших чинників виробничого середовища на організм людини та її працездатність. Здорове харчування. Здоровий спосіб життя	<i>Знати:</i> - вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти; - основні методи й системи безпечної життєдіяльності; - способи протидії булінгу; - особливості здорового харчування; - методи профілактики захворювань. <i>Розуміти:</i> - складники здоров'я людини; - вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність; - основні причини травматизму й методи запобігання йому; - суть поняття «булінг». <i>Уміти:</i> - визначати вплив чинників ризику на здоров'я людини; - оцінювати освітнє середовище щодо його відповідності вимогам до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - уживати профілактичні заходи, спрямованих на збереження здоров'я здобувачів освіти

	Способи запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - наслідки поширення шкідливих звичок; - способи запобігання поширенню шкідливих звичок. <i>Уміти:</i> - планувати й організовувати профілактичну роботу для запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти
	Вимоги до дотримання техніки безпеки й організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом. Пожежна безпека й система заходів, що запобігають пожежам і вибухам. Правила евакуації людей під час виникнення пожежі Надзвичайні ситуації: класифікація, наслідки, алгоритми дій	<i>Знати:</i> - вимоги до дотримання техніки безпеки щодо попередження ураження людей електричним струмом; - правила евакуації людей під час виникнення пожежі; - типи, види та рівні надзвичайних ситуацій; - засоби збереження життя, здоров'я й захисту дітей в умовах загрози виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій; - алгоритми дій в умовах надзвичайних ситуацій. <i>Уміти:</i> - визначати систему заходів, що запобігають пожежам і вибухам; - дотримуватися правил протипожежної безпеки й навчати здобувачів освіти дотримуватися цих правил - діяти в умовах надзвичайних ситуацій
	Ознаки погіршення стану людини, зокрема пов'язані із впливом зовнішніх чинників. Правила надання домедичної допомоги	<i>Знати:</i> - правила надання домедичної допомоги. <i>Розрізняти:</i> - ознаки погіршення стану людини, зокрема спричинені зовнішніми чинниками й гострими чи хронічними захворюваннями. <i>Уміти:</i>

		- ідентифікувати ознаки погіршення стану людини, які вказують на загрозу здоров'ю та/або життю;- надавати домедичну допомогу (за потреби)

Генеральний директор директорату шкільної освіти

Михайло АЛЬОХІН

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Міністерства освіти і
науки України**

26.06.2025 № 933

**Програма незалежного тестування фахових знань і вмінь учителів
української мови та літератури закладів загальної середньої освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму призначено для оцінювання фахових знань і вмінь учителів української мови та літератури закладів загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО) шляхом незалежного тестування в межах сертифікації педагогічних працівників.

Програму укладено відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225, (далі – Професійний стандарт), державних стандартів середньої освіти.

Незалежне тестування є одним із трьох інструментів сертифікації вчителів ЗЗСО та застосовується для перевірки фахових знань і вмінь як складників компетентностей учителів української мови та літератури ЗЗСО відповідно до трудових функцій (навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів), партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища, провадження освітнього процесу) згідно з Професійним стандартом.

Метою незалежного тестування є оцінювання фахових знань і вмінь, необхідних для виконання трудових функцій учителів української мови та літератури згідно з Професійним стандартом, а саме:

- здатності забезпечувати здобувачам освіти навчання державною мовою;
- здатності формувати і розвивати мовно-комунікативні вміння й навички здобувачів освіти;
- здатності моделювати зміст освіти відповідно до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти, визначених державними стандартами середньої освіти;
- здатності формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності й наскрізні вміння, визначені державними стандартами середньої освіти;
- здатності здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти;

- здатності добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти;
- здатності орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності;
- здатності ефективно використовувати наявні й створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) ресурси;
- здатності використовувати цифрові технології в освітньому процесі;
- здатності визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості здобувачів освіти, їхній психоемоційний стан;
- здатності використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної оцінки, я-ідентичності;
- здатності формувати мотивацію здобувачів освіти та організовувати їхню пізнавальну діяльність;
- здатності формувати спільноту здобувачів освіти, у якій поважають і враховують права кожного;
- здатності усвідомлювати особисті відчуття, почуття й емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу, керувати власними емоційними станами;
- здатності конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу;
- здатності усвідомлювати й поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі;
- здатності до суб'єкт-суб'єктної взаємодії зі здобувачами освіти в освітньому процесі;
- здатності залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;
- здатності працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;
- здатності створювати умови, які забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища;
- здатності до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами;
- здатності забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей;
- здатності організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язберезувальні технології під час освітнього процесу;
- здатності здійснювати профілактично-просвітницьку роботу зі здобувачами освіти та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни;

- здатності формувати в здобувачів освіти культуру здорового й безпечного способу життя;
- здатності зберігати особисте фізичне та психоемоційне здоров'я під час професійної діяльності;
- здатності надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу;
- здатності прогнозувати результати освітнього процесу;
- здатності планувати освітній процес;
- здатності організовувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності організовувати різні види й форми навчальної і пізнавальної діяльності здобувачів освіти;
- здатності організовувати осередки навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти;
- здатності здійснювати оцінювання результатів навчання здобувачів освіти;
- здатності аналізувати результати навчання здобувачів освіти;
- здатності формувати спроможність у здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Програму структуровано відповідно до трудових функцій, визначених Професійним стандартом: провадження освітнього процесу, навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів); партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища. Кожен розділ програми містить підрозділи, що відповідають компетентностям учителів української мови та літератури ЗЗСО згідно з Професійним стандартом.

Перший розділ «Проведення освітнього процесу» містить підрозділи:

- планування й прогнозування освітнього процесу;
- вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища;
- оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Другий розділ «Навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів)» містить підрозділи:

- комунікація державною мовою з дотриманням норм української літературної мови;
- зміст мовно-літературної освітньої галузі, визначений державними стандартами середньої освіти;
- методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі;
- створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів (інтегрованих курсів).

Третій розділ «Партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу» містить підрозділи:

- психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення пізнавальних процесів дітей середнього та старшого шкільного віку;
- розвиток емоційно-етичної компетентності вчителя;
- суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу.

Четвертий розділ «Участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища» містить підрозділи:

- організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання;
- організація безпечного освітнього середовища.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Назва підрозділу	Зміст матеріалу	Фахові знання й уміння (складники компетентностей)
I. ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
1.1. Планування й прогнозування освітнього процесу	Вимоги до визначення мети й завдань навчальних занять (уроків та інших форм організації освітнього процесу) (далі – навчальних занять), засоби досягнення цих вимог. Цілі навчання в когнітивній сфері: знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання, творчість	<i>Знати:</i> - основні вимоги до визначення мети й завдань навчальних занять. <i>Уміти:</i> - проектувати мету й очікувані результати навчального заняття відповідно до його теми й потреб здобувачів освіти; - моделювати мету й завдання навчальних занять на діагностико-прогностичній основі; - визначати мету й очікувані результати різних етапів опанування змісту освіти
	Календарно-тематичний план; план-конспект навчального заняття, індивідуальний план професійного саморозвитку вчителя. Складники плану навчального заняття: послідовність видів діяльності, спрямованої на інтеграцію комунікативних умінь, види діяльності, які формують/поглиблюють знання й розвивають відповідні компетентності. Планування видів діяльності на	<i>Знати:</i> - базові види/типи планування освітнього процесу й основні вимоги до них; - варіативність навчальних занять у середній школі. <i>Уміти:</i> - визначати складники календарно-тематичного плану на навчальний рік; плану-конспекту навчального заняття;

	навчальному занятті, які враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти, сприяють розвитку наскрізних умінь. Варіативність структури навчальних занять	- визначати в плані-конспекті навчального заняття альтернативні види роботи, розраховані на незаплановану реакцію здобувачів освіти та/або зміну навчальної ситуації; - аналізувати плани-конспекти навчальних занять на предмет наявності видів діяльності, що враховують різні способи сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти
1.2. Вимоги до організації освітнього процесу та змістового наповнення освітнього середовища	Нормативні документи, що регламентують діяльність учителя закладу загальної середньої освіти (зокрема закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту»; Концепція «Нова українська школа», державні стандарти середньої освіти, типові освітні програми для ЗЗСО). Нормативно-правова база організації освітнього процесу на рівні середньої освіти. Зміст мовно-літературної освітньої галузі державних стандартів середньої освіти: характеристика змісту навчання, компетентнісний потенціал галузі, вимоги до обов'язкових результатів навчання та орієнтири для оцінювання їх	<i>Знати:</i> - вимоги нормативних документів до планування та здійснення освітнього процесу на рівні середньої освіти. <i>Уміти:</i> - аналізувати нормативні документи з метою дотримання їх вимог у професійній діяльності
	Форми організації освітнього процесу. Форми організації навчальної діяльності	<i>Знати:</i> - структуру навчальних занять; - особливості складання планів-конспектів навчальних занять;

		- різні форми організації освітнього процесу та навчальної діяльності здобувачів освіти на рівні середньої освіти. <i>Уміти:</i> - визначати тему навчального заняття відповідно до навчальної програми; - добирати форми роботи в асинхронному та синхронному режимах під час дистанційного навчання
	Вимоги до освітнього середовища, зорієнтованого на особистісний, інтелектуальний, творчий і духовний розвиток здобувачів освіти. Обладнання для забезпечення освітнього процесу в НУШ. Навчальні осередки в освітньому середовищі НУШ	<i>Знати:</i> - вимоги до організації освітнього середовища; - призначення й оснащення навчальних осередків НУШ. <i>Визначати:</i> - компоненти освітнього середовища, необхідні для реалізації державних стандартів середньої освіти. <i>Добирати:</i> - дидактичні матеріали та засоби для навчальних занять; - матеріали для створення навчальних осередків у класі
1.3. Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти	Основні функції оцінювання. Вербальне та рівневе оцінювання. Формувальне й підсумкове оцінювання. Критерії формувального оцінювання. Критерії підсумкового оцінювання. Види та форми	<i>Знати:</i> - основні функції оцінювання; - види та форми робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти;

	робіт для контролю динаміки процесу навчання здобувачів освіти. Педагогічна діагностика. Методи й прийоми здійснення аналізу й рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти. Методи й прийоми само- та взаємооцінювання здобувачами освіти навчальних результатів	- характеристику рівнів оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти; - загальні критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i> - сутність і мету формуального оцінювання; - способи й засоби оцінювання компетентностей здобувачів освіти; - способи надання конструктивного зворотного зв'язку здобувачам освіти. <i>Уміти:</i> - визначати мету педагогічної діагностики; - інтерпретувати результати педагогічної діагностики; - визначати критерії та показники формуального оцінювання; - визначати труднощі в реалізації мети навчання, виховання й соціалізації здобувачів освіти, визначати способи подолання цих труднощів; - визначати типові труднощі та помилки здобувачів освіти; - розрізняти завдання та прийоми роботи на навчальних заняттях, які може використовувати вчитель для здійснення здобувачами освіти рефлексії навчальної діяльності; - визначати різні методи та прийоми для здійснення здобувачами освіти рефлексії їхньої навчальної діяльності (самостійно та/або за підтримки
--	--	--

вчителя).

Добирати:

- зміст, методи, форми і засоби оцінювання навчальних досягнень відповідно до вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти;
- засоби контролю відповідно до типу/мети педагогічної діагностики;
- завдання (або роботи) для визначення рівня сформованості компетентностей здобувачів освіти;
- інструментарій формувального та підсумкового оцінювання здобувачів освіти;
- засоби самооцінювання і взаємооцінювання здобувачів освіти;
- ефективні методи й прийоми здійснення аналізу та рефлексії навчальної діяльності здобувачів освіти;
- ефективні методи й прийоми самооцінювання здобувачами освіти результатів навчання;
- різноманітні форми роботи, які забезпечують умови для проведення здобувачами освіти взаємооцінювання навчальних результатів;
- інструменти оцінювання різних видів навчальної діяльності

II. НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРЕДМЕТІВ (ІНТЕГРОВАНІХ КУРСІВ)

2.1. Комунікація державною мовою з дотриманням норм

Особливості функціонування української мови як державної, її комунікативно-соціальні функції. Статус української мови як державної, мови національних меншин

Володіти:

- базовими мовознавчими знаннями в обсязі, необхідному для здійснення професійної діяльності;

української літературної мови	(корінних народів). Терміни й професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні. Норми культури мовлення в професійному спілкуванні. Інтонаційні та позамовні засоби виразності. Мовленнєві жанри педагогічного спілкування. Комунікація: комунікативна взаємодія; ситуація спілкування; комунікативні наміри співрозмовників; типові стратегії мовленнєвої взаємодії; соціокультурні норми спілкування; принципи етики спілкування	- навичками культури мовлення й нормами української літературної мови; - інтонаційними та позамовними засобами виразності; - базовими знаннями з мовного законодавства України. <i>Знати:</i> - терміни та професіоналізми, які використовують у фаховому спілкуванні; - основні правила етики ділового спілкування; - типові стратегії мовленнєвої взаємодії в професійному спілкуванні. <i>Уміти:</i> - добирати доречні мовні засоби (лексичні, граматичні), зважаючи на контекст, стиль, тип, жанр мовлення тощо; - виявляти помилки в написаному й пропонувати доцільні варіанти поліпшення (редагування) тексту; - виявляти комунікативні наміри мовця (мету мовлення), виражені прямо й опосередковано; - знаходити в тексті/текстах потрібну інформацію, виражену як прямо, так і опосередковано; - визначати комунікативну доцільність використання мовленнєвих жанрів у різних мовленнєвих (педагогічних) ситуаціях; - дотримуватись етики педагогічного спілкування;
-------------------------------	---	--

		- дотримуватися соціокультурних норм у професійному спілкуванні
2.2. Зміст мовно-літературної освітньої галузі, визначений державними стандартами середньої освіти	Мовно-літературна освітня галузь Мовний компонент Літературна мова, кодифікація її. Принципи українського правопису. Норми літературної мови. Лексикографічні джерела (друковані й електронні). Види словників, особливості структури їх. Наголос. Співвідношення звуків і букв. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в буквосполученнях. Позиції вживання <i>у-в, і-й, з-зі-із-зо, -сь/-ся</i>. Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [е], [и], [о] в коренях слів. Сполучення <i>йо, ьо</i>. Уживання м'якого знака, апострофа. Подвоєння букв. Правопис префіксів і суфіксів. Чергування голосних і приголосних звуків. Правопис великої букви. Лапки у власних назвах. Графічні скорочення. Написання слів іншомовного походження. Написання слів разом, окремо і з дефісом. Правопис складноскорочених слів. <i>Не</i> з різними частинами мови.	Знати: - мовні норми української літературної мови, зокрема правописні норми “Українського правопису”; - значення основних мовознавчих термінів; - лексикографічні джерела (друковані й електронні), види словників, “Український правопис”. Розуміти: - особливості структури лексикографічних джерел (друкованих та електронних), різних видів словників тощо; - особливості буквених позначень голосних і приголосних звуків (зокрема чергування голосних і приголосних звуків, уподібнення приголосних, спрощення тощо); - орфографічні й пунктуаційні норми; - відмінності лексичної помилки і стилістичного засобу; - виражальні можливості фразеологізмів; - морфемну будову слова; - морфологічні, словотвірні ознаки, синтаксичну роль частин мови; - структуру речення; - особливості синтаксичних зв'язків у словосполученні й реченні.

	Лексичне й граматичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова. Поділ української лексики за походженням, значенням та сферою вживання. Лексична помилка й стилістичний засіб. Фразеологізми та різновиди їх. Мовні штампи, мовні кліше, канцеляризми. Будова слова. Морфологічні й неморфологічні способи словотворення. Словотвірний ланцюжок, словотвірне гніздо. Морфологія. Частини мови, морфологічні, словотвірні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання / дієвідмінювання частин мови. Уживання іменникових форм (роду, числа, відмінка). Незмінювані іменники. Відмінювання й написання чоловічих і жіночих імен, прізвищ та імен по батькові. Уживання прикметникових форм, словозміна їх. Творення відносних і присвійних прикметників. Уживання числівникових форм (словозміна, поєднання з іменниками, позначення часу й дат). Відмінювання і правопис займенників. Уживання займенників (зокрема особових і присвійних). Уживання дієслівних форм (неозначеної форми, особових і родових	<i>Уміти:</i> - визначати особливості мовних явищ, розрізняти ознаки їх, тенденції функціонування; - застосовувати норми "Українського правопису"; - здійснювати фонетичний, лексичний, морфологічний, синтаксичний та стилістичний аналіз мовних явищ; - наголошувати й вимовляти слова відповідно до орфоепічних норм; - розпізнавати орфограми; - визначати будову слова та способи словотвору; - пояснювати лексичне і граматичне значення слів; - розрізняти лексику за походженням, значенням і сферою вживання; - правильно й доцільно використовувати в мовленні синоніми, антоніми, омоніми, пароніми, фразеологізми; - розпізнавати частини мови, правильно використовувати їх та їхні форми в мовленні; - розрізняти види словосполучень; - визначати структуру простого й складного речення; - розрізняти види простих і складних речень; - правильно розставляти розділові знаки в простих і складних реченнях; - замінювати пряму мову непрямою; - правильно й доцільно використовувати в тексті пряму мову й цитати;
--	--	---

	форм, дієприкметника, дієприслівника, форм на -но, -то). Дієприслівникові та дієприкметникові звороти, уживання їх. Ступені порівняння прикметників і прислівників. Уживання прийменників (<i>по, при, на, для, згідно з, відповідно до</i> та ін.). Уживання сполучників. Уживання часток. Розрізнення прийменників, сполучників, часток та співзвучних форм інших частин мови. Написання форм різних частин мови. Синтаксис, синтаксичні одиниці. Словосполучення та види їх. Речення як основна синтаксична одиниця. Головні та другорядні члени речення. Типи й види простих і складних речень. Розділові знаки в простому й складному реченні. Пряма й непряма мова. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як спосіб передавання чужого мовлення. Способи оформлення цитат. Діалог. Розділові знаки в конструкціях з прямою мовою	- правильно вживати розділові знаки в конструкціях із прямою мовою, цитатою, у діалозі
	Стилi, типи й жанри мовлення. Стилистичні можливості й особливості використання фонетичних, лексичних, фразеологічних, словотвірних,	<i>Знати:</i> - ознаки й особливості стилів мовлення; - структуру текстів різних типів і жанрів, способи зв'язку речень у тексті;

	морфологічних, синтаксичних засобів мови. Текст, ознаки його (зв'язність, цілісність, інформативність, розкриття основної думки тощо). Різновиди текстів (одиничні і множинні, цілісні, перервані і змішані, інформаційні та художні). Медіатекст та особливості його. Гіпертекст. Основні риси та структура текстів різних типів і жанрів. Базові характеристики тексту: тема й основна думка, заголовок, мікротема, тематичне речення, ключові слова, абзац. Способи зв'язку речень у тексті. Поняття авторської позиції. Перетворення текстової інформації в графічну й навпаки. Мета читання (для отримання інформації, виконання завдань, розвитку естетичного досвіду)	- стильові особливості використання різних засобів мови; - поняття про текст / медіатекст; - різновиди текстів / медіатекстів (одиничні й множинні, цілісні, перервані і змішані); - типи текстів (опис, розповідь, роздум); - стилі та жанри текстів; - елементи структури тексту. <i>Уміти:</i> - розпізнавати стилі мовлення; - визначати особливості стилів мовлення; - аналізувати використання в тексті стилістичних засобів відповідно до мети спілкування, основної думки, мети висловлення; - аналізувати (зокрема порівнювати) тексти різних стилів, типів і жанрів; - усвідомлювати зміст прочитаного (визначати проблеми, порушені в тексті, тему, мікротему, основну думку); - критично оцінювати прочитане; - визначати з контексту значення маловідомих слів, фраз; - оцінювати ключові думки (позиції) в тексті й наводити з тексту аргументи на користь їх; - робити висновки на основі аналізу та інтерпретації текстів; - узагальнювати інформацію з тексту;
--	--	--

		- перетворювати текстову інформацію в графічну та навпаки; - інтерпретувати графічні (візуальні) елементи художнього й інформаційного тексту; - будувати тексти різних типів і жанрів; - визначати зв'язок між елементами змісту тексту
	Інформація: джерело інформації; інформація текстова, графічна, числова тощо; достовірність, новизна, актуальність і несуперечливість інформації. Надійність і ненадійність джерел інформації. Критерії добору і способи пошуку інформації, зокрема через пошукові системи в інтернеті. Явна і прихована інформація, підтекст; факти й судження; маніпуляція і пропаганда	<i>Знати:</i> - сутність понять «інформація», «дані»; - різні способи пошуку інформації; - критерії оцінювання надійності та достовірності джерел інформації, зокрема вебсайтів; - поняття підтексту. <i>Уміти:</i> - розрізняти інформацію різних типів; - інтерпретувати дані, представлені різними способами; - визначати учасників інформаційних процесів; - визначати джерела отримання інформації, їхні переваги та обмеження під час використання; - формулювати запити для пошуку необхідної інформації; - оцінювати релевантність результатів пошуку; - розпізнавати маніпулятивні впливи, що здійснюються через інтернет та засоби масової інформації; - визначати зв'язок між елементами змісту, структури та мовним оформленням текстів;

		- робити висновки на основі аналізу й інтерпретації текстів
	Літературний компонент Фольклор. Ознаки фольклору: варіативність, імпровізаційність, анонімність, колективність тощо. Фольклорний текст: поетика, стилістика, образність. Художньо-виразальні засоби фольклорних текстів. Роди та жанри фольклору: <i>епос</i> (міф, казка, легенда, переказ, анекдот, загадка, прислів'я, приказка, скороговка); <i>лірика</i> (календарно-обрядові пісні, суспільно-побутові пісні, родинно-побутові пісні; коломийки); <i>ліро-епос</i> (історичні пісні, думи, балади); <i>народна драма</i> (вертеп, весілля) тощо. Фольклорні елементи в літературних творах різних жанрів. Вплив фольклору на становлення української літератури. Художня література. Актуальна національна й загальнолюдська, зокрема морально-етична, проблематика творів; літературний твір в історико-культурному контексті; індивідуальний стиль; естетична цінність літературного твору; відкритість творів літератури до	Знати: - специфіку поетики, стилістики, жанрології фольклору; - вплив фольклору на становлення української літератури; - літературознавчі аспекти художнього твору; - особливості літературних творів різних родів і жанрів; - літературно-мистецькі епохи, напрями, течії і стилі; - поняття про культурно-історичний контекст; - поняття про особистий і суспільний досвід, емоційний стан читача; - поняття про національну й загальнолюдську проблематику творів; - поняття категорій змісту й форми літературного твору (тема, ідея, фабула, сюжет, композиція, художні образи, поетика); - поняття про індивідуальний стиль письменника; - поняття про естетичну цінність літературного твору. Розуміти: - особливості індивідуального стилю письменника; - естетичну цінність літературного твору; - відкритість творів літератури до інтерпретації;

	інтерпретації; читацький досвід, емоційний стан читача. Літературні роди: епос, лірика, ліро-епос, драма. Епос та жанри його: казка, літопис, оповідання, новела, повість, притча, роман, різновиди повісті та роману, усмішка. Лірика; тематичні різновиди та жанри її: інтимна, громадянська (патріотична), пейзажна, філософська; акровірш, верлібр, вільний вірш, гімн, ліричний вірш, медитація, пісня, послання, псалом, романс, сонет. Ліро-епос та жанри його: байка, балада, гумореска, пісня, поема, співомовка, історична пісня, дума. Драма та жанри її: драма, драма-феєрія, комедія, трагікомедія, трагедія. Особливості драматичного твору. Літературний процес. Літературні напрями, стилі, течії: монументалізм, орнаменталізм, бароко, класицизм, сентименталізм, романтизм, реалізм, модернізм (імпресіонізм, експресіонізм, символізм, футуризм, неокласика, неоромантизм, неореалізм), постмодернізм. Сучасний літературний процес.	- поняття «читацький досвід», «емоційний стан читача». <i>Уміти:</i> - визначати фольклорні елементи в літературних творах різних жанрів; - розрізняти художні твори українських авторів; - аналізувати родові й жанрові особливості художніх творів; - аналізувати твір у єдності змісту й форми; - визначати особливості літературно-мистецьких епох, напрямів, течій і стилів у творах, що до них належать; - визначати особливості індивідуального стилю письменника; - інтерпретувати твори літератури; - аналізувати літературний твір в історико-культурному контексті; - інтерпретувати стилістику, поетику, образність фольклорних і літературних творів; - визначати проблематику художнього твору; - зіставляти тексти різних стилів і літературних напрямів; - розрізняти види комічного; - визначати особливості організації віршованого твору (вид римування, види рим, віршовий розмір, види строф); - орієнтуватися в основних тенденціях розвитку сучасної літератури
--	--	---

Явища літературного процесу. «Руська трійця», «Покутська трійця», «Театр корифеїв», «Молода муза»; «Розстріляне відродження», «ВАПЛІТЕ», «Плуг», «Київські неокласики», «Театр «Березіль», «Празька школа поетів», «МУР», «Нью-Йоркська група», «шістдесятництво», «дисидентство», «Бу-Ба-Бу».

Художній образ. Ліричний герой, головний герой і другорядні герої, оповідач, персонаж, антагоніст, протагоніст, прототип.

Автобіографізм у художньому творі.

Тема, ідея, мотив, мораль, конфлікт, проблема, проблематика художнього твору. Хронотоп.

Структура художнього твору (композиція, сюжет, фабула, сюжетні й позасюжетні елементи).

Види комічного: бурлеск, гротеск, гумор, іронія, сарказм, сатира, травестія.

Художні засоби: фоніка, тропи, стилістичні фігури.

Прозова та віршована мова, мова автора та мова персонажів.

Поняття з теорії віршування (види римування, види рим, віршові розміри, види строф)

2.3. Методики й технології навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі	Педагогічні технології навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі Компетентнісний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи до навчання. Поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод». Класифікація педагогічних технологій. Особливості педагогічних технологій. Технологія розвитку критичного мислення., Технологія розвивального навчання. Проектна технологія. Ігрові технології. Технологія модульного навчання. Технологія дослідницького навчання. Методики активного навчання. Інтегроване навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції). Дистанційне навчання: асинхронний і синхронний режими. Комп'ютерно-орієнтовані технології навчання. Елементи STEM-освіти.	<i>Знати:</i> - концептуальні засади компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого підходів до навчання; - дидактико-методичні вимоги до застосування педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - види педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - функції педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - особливості дистанційного навчання у синхронному й асинхронному режимах. <i>Розуміти:</i> - особливості різних підходів до навчання, зокрема компетентнісного, діяльнісного й особистісно орієнтованого; - особливості педагогічних технологій у навчанні предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - доцільність застосування технологій навчання залежно від умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо);
---	---	---

		- підходи до проектування змісту та видів діяльності відповідно до конкретної педагогічної технології; - суть інтегрованого навчання. <i>Уміти:</i> - характеризувати різні підходи до навчання; - розрізняти поняття «методика навчання», «педагогічна технологія», «технологія навчання», «принцип», «метод»; - доцільно добирати відповідну педагогічну технологію залежно від змісту й умов (вік здобувачів освіти, тип та етап навчального заняття тощо); - визначати особливості інтегрованого навчання (на рівні внутрішньогалузевої та міжгалузевої інтеграції); - добирати доцільні методи навчання відповідно до педагогічної технології та мети й завдань навчального заняття, особливостей змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей здобувачів освіти; - добирати і збалансовувати активності та матеріали відповідно до специфіки синхронного або асинхронного режиму дистанційного навчання
	Методики навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі	<i>Знати:</i> - зміст і принципи побудови шкільної мовно-літературної освіти;

	Зміст і принципи побудови мовно-літературної освіти. Модельні навчальні програми з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі: реалізація компетентнісного потенціалу мовно-літературної освітньої галузі, формування ціннісних орієнтирів, забезпечення розвитку наскрізних умінь у здобувачів освіти. Навчальні програми з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Формування компетентного мовця й читача. Принципи розроблення навчальної програми: структурування змісту. Базові знання, очікувані результати навчання, відповідність їх орієнтирам для оцінювання з мовно-літературної освітньої галузі. Чотири групи обов'язкових результатів навчання. Види навчальної діяльності. Критерії вибору навчально-методичного забезпечення для досягнення здобувачами освіти очікуваних результатів навчання мовно-літературної освітньої галузі. Загальна характеристика основних понять методики навчання української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-	- характеристику змісту навчання, вимоги до обов'язкових результатів навчання мовно-літературної галузі та орієнтири для оцінювання їх згідно з державними стандартами середньої освіти; - основні показники рівня сформованості компетентного мовця й читача (мотиваційний, когнітивний, поведінковий, оцінно-рефлексійний); - принципи побудови модельних програм предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - принципи розроблення навчальних програм предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - види навчальної діяльності здобувачів освіти з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - загальну характеристику основних понять методик навчання української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу (підходи, принципи, методи, прийоми, засоби навчання); - методи і прийоми активного навчання, прийоми мисленнєвого характеру, розвитку критичного мислення, дистанційного і змішаного навчання на навчальних заняттях з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу;
--	---	---

	літературного курсу (підходи, принципи, методи, прийоми, засоби навчання). Підходи до навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі (компетентнісний, особистісно орієнтований, дослідницький, діяльнісний, інтегрований): сутність, зміст і функції. Методи й прийоми навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Компетентнісно орієнтовані завдання з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу. Прийоми активного навчання, розвитку критичного мислення, дистанційного й змішаного навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Самостійна пізнавальна діяльність здобувачів освіти, зокрема навчально-дослідницька на навчальних заняттях з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Навчальне дослідження як складник технології дослідницького навчання.	- основні форми організації навчання української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - типи і види навчальних занять з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - структуру (етапи) навчального заняття з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - вимоги до навчального заняття з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - засоби візуалізації та види наочності на навчальних заняттях з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - форми позакласної роботи з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - основні напрями, принципи і види робіт з розвитку мовлення здобувачів освіти; - методiku роботи з мовленнєвими жанрами; - загальнодидактичні й лінгвометодичні принципи навчання української мови;
--	---	---

	Сучасні засоби навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Форми організації навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Типи й види навчальних занять з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Особливості навчальних занять з української мови, української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу різних типів. Структура (етапи) навчальних занять з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі. Вимоги до навчального заняття з української мови, української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу. Засоби візуалізації та види її на навчальних заняттях з української мови, української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу. Позакласна робота з української мови, української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу та її форми.	- особливості засвоєння лінгвістичної теорії; - етапи літературного розвитку здобувачів освіти; - принципи, джерела, методи і форми вивчення життєпису письменника, його індивідуального стилю; - методи і прийоми розвитку мовлення здобувачів освіти; - методiku вивчення художнього твору, принципи, шляхи та прийоми його аналізу; - специфіку вивчення монографічних та оглядових тем у профільній школі; - методiku вивчення теоретико-літературних понять і літературно-критичних джерел. <i>Розуміти:</i> - нормативно-правове забезпечення навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - сутність, зміст і функції компетентнісного, особистісно орієнтованого, дослідницького, діяльнісного, інтегрованого підходів до навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - особливості застосування методів і прийомів розвитку критичного мислення на навчальних заняттях з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - особливості навчальних занять різних типів та видів з української мови / української літератури /
--	--	---

	Особливості засвоєння й використання лінгвістичної теорії (методика навчання фонетики, графіки й орфоєпії, фразеології, будови слова і словотвору, морфології й орфографії, синтаксису й пунктуації, стилістики, риторики). Мовленнєвий розвиток здобувачів освіти на навчальних заняттях з української мови: основні напрями, принципи і види робіт. Методика роботи з мовленнєвими жанрами. Загальнодидактичні й лінгвометодичні принципи навчання української мови. Основні етапи літературного розвитку здобувачів освіти. Особливості сприймання художньої літератури здобувачами освіти різного віку. Принципи, джерела і форми вивчення життєпису письменника. Принципи, шляхи та прийоми аналізу літературного твору. Особливості вивчення творів різних родів і жанрів. Контекстне вивчення художніх творів. Методика вивчення мови художнього твору та індивідуального стилю письменника. Зміст і принципи побудови інтегрованого мовно-літературного курсу	інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - особливості організації самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти, зокрема навчально-дослідницької; - особливості засвоєння й використання лінгвістичної теорії в мовленнєвій практиці; - особливості художнього сприймання літератури відповідно до вікових характеристик здобувачів освіти; - особливості вивчення художніх творів різних родів і жанрів; - зміст і принципи побудови інтегрованих курсів мовно-літературної освітньої галузі. <i>Уміти:</i> - диференціювати поняття «модельна програма», «навчальна програма»; - аналізувати модельні навчальні програми та навчальні програми з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі для реалізації в освітньому процесі; - добирати методи й прийоми навчання предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - добирати засоби навчання та дидактичний матеріал до навчальних занять з української мови / української літератури / інтегрованого курсу
--	---	---

		літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - визначати тип і вид навчального заняття з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - формулювати мету й завдання навчального заняття з української мови / української літератури / інтегрованого курсу літератур / інтегрованого мовно-літературного курсу; - аналізувати компетентнісно орієнтовані завдання з предметів (інтегрованих курсів) мовно-літературної освітньої галузі; - організовувати навчальне дослідження, здійснювати пошук нового способу або засобу діяльності; - оперувати мовними знаннями й дослідницькими вміннями; - застосовувати різні методи і прийоми розгляду біографії письменника; - добирати методи і прийоми аналізу та інтерпретації художніх творів різних родів і жанрів
2.4. Створення й підтримка цифрового середовища для ефективного навчання предметів	Цифрове забезпечення освітнього процесу Цифрові пристрої (зокрема персональний комп'ютер, мультимедійна дошка, принтер тощо), їхнє призначення та взаємодія.	<i>Знати:</i> - призначення та правила експлуатації цифрових пристроїв; - вимоги до організації цифрових робочих місць; - правила техніки безпеки й санітарно-гігієнічні вимоги щодо використання комп'ютерної техніки;

(інтегрованих курсів)	Розпізнавання й усунення елементарних несправностей цифрових пристроїв. Базове програмне забезпечення. Поняття про операційну систему, її основні об'єкти та операції з ними. Прикладне програмне забезпечення (текстовий процесор, редактор презентацій, табличний процесор), їх основні об'єкти та виконання основних операцій з ними. Комп'ютерні мережі, їх складники. Структура локальної мережі закладу освіти. Обліковий запис користувача. Доступ до мережевих ресурсів (даних, пристроїв) та відповідні права	- види програмного забезпечення; - об'єкти операційних систем (файл, папка, ярлик, дерево файлів), алгоритми виконання операцій з ними; - об'єкти текстового процесора, редактора презентацій, табличного процесора, алгоритми виконання операцій з ними. <i>Розуміти:</i> - призначення та обмеженість цифрових пристроїв, їх взаємодію у комп'ютерній системі. <i>Уміти:</i> - розпізнавати елементарні несправності комп'ютерних систем (пристроїв і програм); - використовувати комп'ютерні мережі в освітньому процесі
	Електронні (цифрові) освітні ресурси (ЕОР) для організації навчальних занять Класифікація і призначення електронних (цифрових) ресурсів (ЕОР). Визначення, оцінювання, добір ЕОР. Правила й норми академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР. Можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії (Google Workspace for Education, Office 365 for Education)	<i>Знати:</i> - основні типи й призначення ЕОР; - типи дозволів на використання спільних ресурсів і правила надання їх; - правила й норми академічної доброчесності та авторського права під час роботи з ЕОР. <i>Розуміти:</i> - можливості хмарних сервісів для професійної комунікації та взаємодії, для організації спільної роботи, проведення опитувань (Google Workspace for Education, Office 365 for Education);

	Education). Упровадження систем штучного інтелекту в освітній процес	- можливості цифрових освітніх платформ, онлайн-сервісів і систем штучного інтелекту в освітньому процесі. <i>Уміти:</i> - добирати безпечні, доцільні для навчання здобувачів освіти ЕОРи, впорядковувати їх та використовувати з урахуванням мети, умов навчання, вікових особливостей здобувачів освіти, їхніх потреб і рівня підготовки, форми навчання; - добирати цифрові освітні платформи, онлайн-сервіси та інструменти на основі систем штучного інтелекту; - дотримуватися вимог авторського права на використання та модифікацію електронних (цифрових) освітніх ресурсів
	Безпека в цифровому освітньому середовищі Персональні та корпоративні дані, конфіденційність їх. Небезпеки та ризики в цифровому просторі. Кібербезпека. Відповідальна й безпечна поведінка в цифровому просторі. Захист цифрових пристроїв, персональних даних та електронних (цифрових) освітніх ресурсів. Захист від небажаного контенту	<i>Знати:</i> - сутність понять «публічна інформація», «приватна інформація», «конфіденційна інформація»; - основні види небезпек та ризиків, ознаки кібератак, онлайн-злочинів, методи захисту від них; - основні правила безпечної поведінки в цифровому просторі; - вікові обмеження на перегляд сторінок і створення облікових записів; - правила мережевого етикету.

		<i>Розуміти:</i> - основні положення нормативних документів щодо захисту персональних даних і кібербезпеки. <i>Уміти:</i> - визначати ризики в разі невиконання політики безпеки; - створювати надійні паролі; - відрізняти довірені інформаційні джерела від шахрайських
ІІІ. ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ З УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ		
3.1. Психологічні особливості, самооцінка й особливості становлення пізнавальних процесів дітей середнього й старшого шкільного віку	Психологічні особливості дітей середнього й старшого шкільного віку: почуття дорослості, потреба в самоствердженні. Суспільно корисна діяльність дітей середнього й старшого шкільного віку і ставлення до навчання. Розвиток самосвідомості в дітей середнього й старшого шкільного віку (самопізнання, самооцінка). Особливості мотиваційної сфери дітей середнього й старшого шкільного віку (потреба в самореалізації). Вибір особистісного і професійного шляху як особливість соціальної ситуації розвитку дітей старшого шкільного віку. Внутрішня особистісна позиція старшокласника. Розвиток самосвідомості	<i>Знати:</i> - вікові особливості дітей середнього й старшого шкільного віку: потреби, особливості мотиваційної сфери. <i>Розуміти:</i> - чинники впливу на розвиток самосвідомості в дітей середнього й старшого шкільного віку; - особливості формування соціальних і моральних якостей особистості дитини. <i>Уміти:</i> - вибирати способи мотивації здобувачів освіти до навчання і розвитку; - аналізувати результати спостережень/опитувань/бесід/анкетувань для визначення соціальних, навчальних потреб

	в дітей старшого шкільного віку: відкриття неповторного внутрішнього світу, формування цілісного уявлення про себе. Потреба самовираження як особливість мотиваційної сфери особистості в дітей старшого шкільного віку	здобувачів освіти, зокрема й здобувачів освіти з ООП
	Види самооцінки та способи визначення її рівня. Стратегії формування позитивної самооцінки здобувачів освіти. Способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - прояви завищеної чи заниженої самооцінки здобувачів освіти; - способи формування адекватної самооцінки здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - визначати рівень самооцінки здобувачів освіти за допомогою інтерпретації результатів відповідної психолого-педагогічної діагностики; - вибирати стратегії навчання, які сприятимуть формуванню позитивної самооцінки здобувачів освіти; - створювати умови для формування позитивної самооцінки здобувачів освіти
	Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей середнього й старшого шкільного віку (сприймання, увага, пам'ять, уява, мислення тощо). Особливості кліпового типу мислення. Пізнавальна самодіяльність як	<i>Знати:</i> - вікові особливості пізнавальної діяльності дітей середнього й старшого шкільного віку. <i>Розуміти:</i>

	особливість пізнавальних процесів у дітей середнього й старшого шкільного віку. Особливості пізнавальної сфери в дітей старшого шкільного віку: становлення індивідуального стилю інтелектуальної діяльності	- роль індивідуалізації в освітньому процесі дітей середнього й старшого шкільного віку. <i>Уміти:</i> - визначати індивідуальні особливості сприймання навчального матеріалу здобувачами освіти; - забезпечувати умови для пізнавальної самодіяльності здобувачів освіти
3.2. Розвиток емоційно-егічної компетентності вчителя	Емоційний інтелект, складники його та умови розвитку. Причини виникнення й особливості вияву різних видів емоцій і почуттів. Способи емоційної саморегуляції й подолання стресу	<i>Знати:</i> - причини виникнення стресових ситуацій і професійного вигорання; - способи самозбереження психічного здоров'я. <i>Уміти:</i> - сприяти порозумінню між учасниками освітнього процесу; - застосовувати практики емоційної саморегуляції; - добирати ефективні способи запобігання професійному вигоранню
	Стратегії, методи й прийоми ненасильницької комунікації. Правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу. Різновиди конфліктів між учасниками освітнього процесу. Причини виникнення та способи подолання конфліктів між учасниками освітнього процесу	<i>Знати:</i> - правила ведення діалогу й полілогу з учасниками освітнього процесу; - способи запобігання виникненню конфліктних ситуацій між учасниками освітнього процесу. <i>Уміти:</i> - розпізнавати випадки порушення прав дитини й громадянина України;

		- застосовувати методики й стратегії ненасильницької комунікації; - поважати права учасників освітнього процесу; - комунікувати з учасниками освітнього процесу з повагою до суспільних цінностей
	Основні положення Декларації прав дитини. Загальна Декларація прав людини. Основні правила етики ділового спілкування	<i>Знати:</i> - принципи Декларації прав дитини; - основні положення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. <i>Уміти:</i> - застосовувати основні стратегії поведінки щодо захисту власних прав та прав здобувачів освіти під час освітнього процесу
3.3. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія вчителя з учасниками освітнього процесу	Педагогічна взаємодія, форми взаємодії здобувачів освіти й учителя. Діалог зі здобувачами освіти як засіб партнерської взаємодії. Партнерство. Технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі (гуманно-особистісна технологія, педагогіка співробітництва й технологія індивідуалізації навчання)	<i>Знати:</i> - технології, що дають змогу реалізувати педагогіку партнерства в освітньому процесі; - методи, форми й засоби навчання й забезпечення взаємодії під час освітнього процесу. <i>Розуміти:</i> - суть понять «педагогічна взаємодія», «партнерство». <i>Уміти:</i> - добирати питання для навчального діалогу зі здобувачами освіти як засобу партнерської взаємодії;

		- визначати й добирати доцільні способи взаємодії здобувачів освіти й учителя
	Повноваження вчителя у взаємодії з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. Особливості комунікації вчителя з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. Партнерська взаємодія вчителя й батьків (інших законних представників) здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - основні форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти. <i>Розуміти:</i> - особливості комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - наслідки застосування тієї чи іншої форми роботи з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - суть партнерської взаємодії з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти . <i>Уміти:</i> - визначати повноваження вчителя в роботі з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти; - визначати засоби для налагодження ефективної комунікації з батьками (іншими законними представниками) здобувачів освіти, зокрема й через інтернет-ресурси
	Принципи командної взаємодії в професійному середовищі. Завдання й функції членів команди психолого-	<i>Знати:</i> - основні принципи командної взаємодії;

	педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП	- обов'язки та повноваження постійних і залучених членів команди психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з ООП; - методи педагогічної підтримки здобувачів освіти з ООП в освітньому процесі
IV. УЧАСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗПЕЧНОГО ТА ЗДОРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА		
4.1. Організація індивідуального, диференційованого та інклюзивного навчання	Механізми надання додаткової підтримки: асистент учителя, індивідуальна програма розвитку. Особливості роботи з дітьми із порушеннями психофізичного розвитку. Умови функціонування інклюзивного освітнього середовища. Урахування принципів інклюзивної освіти та недискримінаційного підходу	<i>Знати:</i> - особливості навчання й розвитку здобувачів освіти з ООП; - принципи добирання дидактичних матеріалів для здобувачів освіти з ООП; - методи й форми роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; - прийоми створення психологічно комфортних умов освітнього процесу; - маркери для визначення освітніх труднощів I рівня. <i>Розрізняти:</i> - різноманітні педагогічні технології навчання здобувачів освіти з ООП. <i>Розуміти:</i> - роль асистента вчителя в інклюзивному освітньому середовищі; - необхідність урахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти в процесі створення інклюзивного освітнього середовища;

		- суть недискримінаційного підходу в освітньому середовищі. <i>Уміти:</i> - аналізувати індивідуальний навчальний план, індивідуальну навчальну програму як складники Індивідуальної програми розвитку здобувачів освіти з ООП; - визначати індивідуальні пізнавальні потреби та інтереси здобувачів освіти; - виявляти прояви дискримінації за різними ознаками в освітньому середовищі
	Адаптація та модифікація змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі. Методи й прийоми роботи зі здобувачами освіти з ООП. Форми й методи підтримки здобувачів з ООП	<i>Знати:</i> - основні способи адаптацій та модифікацій змісту, процесу й продукту в інклюзивному освітньому середовищі; - методи й прийоми роботи зі здобувачами освіти з ООП. <i>Розрізняти:</i> - навчальні завдання для здобувачів освіти з ООП з наявними адаптаціями та модифікаціями. <i>Уміти:</i> - добирати доречні форми й методи підтримки здобувачів освіти з ООП; - здійснювати необхідні модифікації та адаптації завдань для здобувачів освіти з ООП

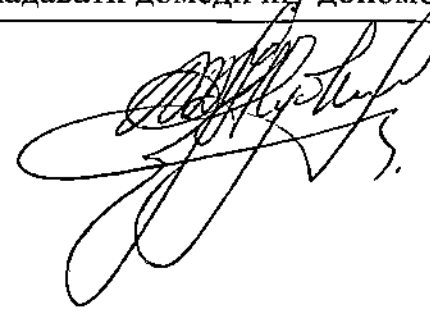
	Способи виявлення здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. Ресурси освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти середнього й старшого шкільного віку	<i>Знати:</i> - різні способи виявлення здібностей, інтересів і можливостей здобувачів освіти. <i>Уміти:</i> - оцінювати ресурсний потенціал освітнього середовища як чинника розвитку особистості здобувача освіти; - добирати доцільні та ефективні методи й прийоми для розвитку особистості здобувача освіти; - добирати дидактичний матеріал, пристрої та обладнання відповідно до змісту навчального заняття, вікових та індивідуальних потреб здобувачів освіти для їхнього розвитку
4.2. Організація безпечного освітнього середовища	Вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти. Основи безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни. Сучасні проблеми й основні завдання безпеки життєдіяльності. Ознаки психологічно комфортних умов освітнього середовища. Протидія булінгу. Регуляція й узгодженість функцій організму дитини та взаємозв'язку організму з навколишнім середовищем. Основні причини травматизму й методи	<i>Знати:</i> - вимоги до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - санітарно-гігієнічні вимоги до організації освітнього процесу в закладі освіти; - основні методи й системи безпечної життєдіяльності; - способи протидії булінгу; - особливості здорового харчування; - методи профілактики захворювань. <i>Розуміти:</i> - складники здоров'я людини;

	запобігання йому. Складники здоров'я людини. Вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших чинників виробничого середовища на організм людини та її працездатність. Здорове харчування. Здоровий спосіб життя	- вплив мікрокліматичних умов, освітлення, шуму, вібрації, електромагнітних випромінювань та інших факторів виробничого середовища на організм людини та її працездатність; - основні причини травматизму й методи запобігання йому; - суть поняття «булінг». <i>Уміти:</i> - визначати вплив чинників ризику на здоров'я людини; - оцінювати освітнє середовище щодо його відповідності вимогам до створення здоров'язбережувального освітнього середовища; - уживати профілактичних заходів, спрямованих на збереження здоров'я здобувачів освіти
	Способи запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти	<i>Знати:</i> - наслідки поширення шкідливих звичок; - способи запобігання поширенню шкідливих звичок. <i>Уміти:</i> - планувати й організовувати профілактичну роботу для запобігання поширенню шкідливих звичок серед здобувачів освіти
	Вимоги до дотримання техніки безпеки й організаційні заходи щодо попередження ураження людей електричним струмом.	<i>Знати:</i>

	Пожежна безпека й система заходів, що запобігають пожежам і вибухам. Правила евакуації людей під час виникнення пожежі. Надзвичайні ситуації: класифікація, наслідки, алгоритми дій	- вимоги до дотримання техніки безпеки щодо попередження ураження людей електричним струмом; - правила евакуації людей під час виникнення пожежі; - типи, види та рівні надзвичайних ситуацій; - засоби збереження життя, здоров'я й захисту дітей в умовах загрози виникнення небезпечних і надзвичайних ситуацій; - алгоритми дій в умовах надзвичайних ситуацій. <i>Уміти:</i> - визначати систему заходів, що запобігають пожежам і вибухам; - дотримуватися правил протипожежної безпеки й навчати здобувачів освіти дотримуватися цих правил; - діяти в умовах надзвичайних ситуацій
	Ознаки погіршення стану людини, зокрема пов'язані із впливом зовнішніх чинників. Правила надання домедичної допомоги	<i>Знати:</i> - правила надання домедичної допомоги. <i>Розрізняти:</i> - ознаки погіршення стану людини, зокрема спричинені зовнішніми чинниками й гострими чи хронічними захворюваннями. <i>Уміти:</i>

		- ідентифікувати ознаки погіршення стану людини, які вказують на загрозу здоров'ю та/або життю;- надавати домедичну допомогу (за потреби)

Генеральний директор директорату шкільної освіти

Михайло АЛЬОХІН